

**IKÄIHMISTEN JA
KEHITYSVAMMAISTEN
PERHEHOIDON TOIMINTAOHJE
alkaen 1.2.2021**

Pieksämäki

Sisällys

1	PERHEHOITO.....	4
1.1	Perhehoidon lainsäädäntö ja muu sääntely	5
1.2	Perhehoidon tarkoitus ja asiakasryhmät	5
1.3	Perhehoitomuodot	6
1.4	Perhehoidon organisointi	7
1.5	Omaishoidon ja perhehoidon välinen ero	7
2	PERHEHOITAJAN JA PERHEKODIN HYVÄKSYMISEN EDELLYTYKSET	7
2.1	Perhehoitaja	7
2.1.1	Kuka voi ryhtyä perhehoitajaksi	8
2.1.2	Ehdottomat esteet perhehoitajaksi ryhtymiselle.....	8
2.1.3	Ennakkovalmennus	8
2.2	Perhekoti	9
2.2.1	Perhekodissa olevien ikäihmisten ja kehitysvammaisten määrä.....	9
3	PERHEHOIDON PROSESSIT	10
3.1	Palveluun pääsyn kriteerit	10
3.2	Sijoittuminen perhehoitoon.....	10
3.3	Perhehoidossa eläminen.....	11
3.3.1	Hoitotarvikkeet.....	11
3.3.2	Lääkehoito	11
3.3.3	Ravitsemus ja liikunta	11
3.3.4	Kuljetuspalvelut.....	11
4	PERHEHOITOA MÄÄRITTÄVÄT SUUNNITELMAT JA SOPIMUKSET	12
4.1	Asiakas- tai hoito- ja palvelusuunnitelma.....	12
4.2	Toimeksiantosopimus	12
4.2.1	Toimeksiantosopimuksen sisältö	12
5	PERHEHOITAJAN SIJAISJÄRJESTELYT	13
5.1	Perhehoitajan vapaa	13
5.2	Perhehoitajan sairastuminen.....	14
6	PERHEHOIDON ASIAKASMAKSUT	14

7 PERHEHOIDON PALKKIOT JA KORVAUKSET	15
7.1 Hoitopalkkio.....	15
7.2 Kulukorvaus	17
7.3 Perhehoidosta aiheutuvat matkakulut	18
7.4 Käynnistämiskorvaus	19
7.5 Maksut perhehoitajan vapaan, perhehoidon keskeytyksen ja sopimuksen irtisanomisen ajalta.....	19
7.5.1 Perhehoitajan vapaat.....	19
7.5.2 Perhehoitajan sairastuminen	20
7.5.3 Perhehoitajasta riippumaton syy.....	20
7.5.4 Toimeksiantosopimuksen irtisanominen ja purkaminen.....	20
7.5.5 Perhehoitajan osallistuminen tukitoimiin ja perhehoidettavaan tutustuminen	22
7.5.6 Perhehoitajan osallistuminen koulutuksiin	22
7.6 Perhehoitajan verotus	22
8 PERHEHOITAJAN ELÄKETURVA	22
8.1 Perhehoitajan, perhehoidossa olevan ikäihmisen sekä perhekodin vakuutukset	23
9 PERHEHOIDON TURVALLISUUS JA VALVONTA.....	23
9.1 Perhehoidon turvallisuus.....	23
9.2 Perhehoidon ohjaus- ja valvontakäynnit.....	24
10 PERHEHOITAJAN TUKI.....	24
10.1 Perhehoitajien täydennyskoulutus ja työnohjaus.....	24
10.2 Perhehoidon yhteistyö ja ilmoitusvelvollisuus.....	25
10.3 Vertaisryhmätoiminta, yhteiset tapaamiset ja virkistys	25
10.4 Perhehoitajan hyvinvointi- ja terveystarkastukset.....	25
11 SALASSAPITO JA VAITIOLOVELVOLLISUUS.....	25
12 HOIDETTAVAN VARAT JA OMAISUUSLUETTELO.....	26
13 ASIAKKAAN KUOLEMA PERHEHOITOKODISSA.....	26
14 TIETOJENSAANTIOIKEUS JA TIETOJEN SÄILYTTÄMINEN	27
15 VALITUS- JA VAIKUTUSMAHDOLLISUUDET	27
16 TOIMINTAOHJEEN VOIMAANTULO	27
Liitteet	27
Perhehoidon keskeiset käsitteet	29

Alkusanat

Perhehoito on yksi hoidon vaihtoehto palvelujen kokonaisuudessa. Perhehoidon keskeinen perusarvo on ihmisarvon kunnioittaminen, oikeus arvokkaaseen vanhuuteen ja hyvään kohteluun ikääntyneiden laatusuosituksen mukaisesti (STM 2013).

Perhehoidon lähtökohtia ovat itsemääräämisoikeuden kunnioittaminen, voimavaralähtöinen toiminta, oikeudenmukaisuuden toteuttaminen, osallisuuden tukeminen, yksilöllisten tarpeiden ja toiveiden huomioiminen ja niihin vastaaminen, turvallisuuden huomioiminen sekä vastuullisuus. Perhehoidon vahvuuksia ovat muun muassa pysyvät ihmissuhteet, jatkuvuus ja koti elinympäristönä. Perhehoidossa on mahdollista antaa yksilöllistä hoivaa ja huolenpitoa: ryhmäkoko on pieni ja hoitajat pysyvät samoina. Mahdollisuus osallistua perheen arkeen omien voimavarojen ja halun mukaan tukee toimintakykyä ja luo elämänlaatua sekä antaa usein myös virikkeitä. Perhehoito antaa hyvät mahdollisuudet käyttää yhteisöllisyyttä sekä yhdessä tekemistä ja kokemista hoivan ja huolenpidon perustana.

Tämä Pieksämäen kaupungin perhehoidon toimintaohje on laadittu 1.7.2016 voimaan astuneen Perhehoitolain (263/2015) säädösten mukaiseksi.

1 PERHEHOITO

Tämä toimintaohje koskee toimeksiantosuhteisen perhehoidon toimintaa ja perustuu perhehoitoa koskeviin lakeihin. Toimintaohje on hallinnollinen päätös toimeksiantosuhteisen perhehoidon toteuttamiseksi.

Perhehoidolla tarkoitetaan henkilön hoidon, kasvatuksen tai muun ympärivuorokautisen huolenpidon järjestämistä perhehoitajan yksityiskodissa tai hoidettavan kotona (Perhehoitolaki 3§). Perhehoidon tavoitteena on antaa perhehoidossa olevalle henkilölle mahdollisuus kodinomaiseen hoitoon ja läheisiin ihmissuhteisiin sekä edistää hänen perusturvallisuuttaan ja sosiaalisia suhteitaan. (Perhehoitolaki 1§).

Toimeksiantosuhteisessa perhehoidossa toimeksiantaja eli kunta tai kuntayhtymä on vastuussa perhehoidosta ja sen järjestämisestä. Kunnan tai kuntayhtymän hyväksymä perhehoitaja ja kunta tai kuntayhtymä tekee toimeksiantosopimuksen jokaisen perhehoidettavan henkilön osalta erikseen. Perhehoito voi olla pitkä- tai lyhytaikaista tai osavuorokautista. Toimeksiantosuhteinen perhehoito ei ole yritystoimintaa.

Ammatillinen perhehoito

Ammatillinen perhehoito on perhehoitoa, jota annetaan yksityisistä sosiaalipalveluiden luvan perusteella ammatillisessa perhekodissa (Perhehoitolaki 4§). Yksityisten sosiaalipalvelujen tuottajan, joka jatkuvasti tuottaa ympärivuorokautisia sosiaalipalveluja, on saatava lupaviranomaiselta lupa palvelujen tuottamiseen ennen toiminnan aloittamista ja olennaista muuttamista (Laki yksityisistä sosiaalipalveluista 7§). Ammatillinen perhehoito on yritystoimintaa eikä perustu toimeksiantosuhteiseen perhehoidon toimintaan. Tämä toimintaohje ei koske edellä kuvattua ammatillista perhehoitoa.

1.1 Perhehoidon lainsäädäntö ja muu sääntely

Perhehoitoon liittyviä ja perhehoitoa määrittäviä säädöksiä ovat (huomioidaan päivitykset ja muut muutokset):

Asetus sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun asetuksen muuttamisesta (251/2003)
 Hallintolaki 434/2003) ja Laki oikeudenkäynnistä hallintoasioissa 808/2019
 Julkisten alojen eläkelaki (81/2016)
 Kotikuntalaki (201/1994)
 Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista (980/2012)
 Laki (734/1992) ja asetus (912/1992) sosiaali- ja terveyshuollon asiakasmaksuista
 Laki kehitysvammaisten erityishuollosta (519/1977) (asetus 988/1977)
 Laki lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä (504/2002)
 Laki omaishoidon tuesta annetun lain muuttamisesta (511/2016)
 Laki omaishoidon tuesta 4a§ (937/2005) ja muutos (318/2011)
 Laki perhehoitolain muuttamisesta 510/2016
 Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista (812/2000)
 Laki vammaisuuden perusteella annettavista palveluista ja tukitoimista (380/1987) asetus (759/1987)
 Laki yksityisistä sosiaalipalveluista (922/2011)
 Laki yksityisten sosiaalipalvelujen valvonnasta (603/1996)
 Perhehoitolaki (263/2015)
 Sairausvakuutuslaki (1224/2004)
 Sosiaalihuoltolaki (1301/2014)
 Sosiaalihuoltolaki (710/1982) ja – asetus (607/1983)
 Tietosuojalaki (1050/2018)
 Työtapaturma- ja ammattitautilaki (459/2015)
 STM:n opas 2005:32 Turvallinen lääkehoito
 STM:n julkaisuja 2017:6 Laatusuositus hyvän ikääntymisen turvaamiseksi ja palvelujen parantamiseksi 2017-2019
 Valtion ravitsemusneuvottelukunta 2010: Ravitsemussuositukset ikääntyneille
 Valvira: Valvontaohjelmat
 Valvira 7/2013 Lääkehoidon toteuttaminen sosiaalihuollon ympärivuorokautisissa toimintayksiköissä

1.2 Perhehoidon tarkoitus ja asiakasryhmät

Perhehoito on vaihtoehto elämisen ja asumisen järjestämiseksi tarjoamalla mahdollisuuden perheyhteisön jäsenyyteen ja läheisiin ihmissuhteisiin.

Perhehoito toteutetaan perhehoitajan tai hoidettavan kotona, yksityiskodissa. Perhehoidossa olevalla henkilöllä on muihin perhekodin jäseniin nähden tasavertainen asema. Perhehoito tarjoaa kiinteän lähiyhteisön, pysyvät ihmissuhteet, jokapäiväisiä kodin askareita, yksilöllistä hoitoa ja turvallisuutta. Se voi olla jatkuvaa, tilapäistä tai osavuorokautista. Perhehoito on yksi vaihtoehto hoidon ja asumisen järjestämiseksi.

Perhehoito sopii henkilöille, jotka eivät tarvitse ympärivuorokautista hoitoa säännöllisesti. Soveltuvat asiakkaat valitaan yksilöllisesti asiakkaan ja perhehoitajan toiveita huomioiden. Perhehoito soveltuu erityisesti niille, joilla omasta asunnosta muuton syynä ovat turvattomuus, raihnaisuus, mielenterveydelliset ongelmat tai alkava/keskivaikea muistisairaus. Perhehoitoon tulevan

henkilön tulisi kuitenkin selvittää yöt ilman säännöllistä avun tarvetta. Fyysiseltä toimintakyvyltään henkilö tulisi olla sellainen, että hänen avuntarpeeseensa on mahdollista vastata pääsääntöisesti yhden ihmisen avulla. Perhehoito voi tarjota hyvän vaihtoehdon myös masentuneille henkilöille.

Perhehoito on enenemissä määrin yksi vaihtoehto sairaalasta kotiutuvien jatkohoitopaikkana tai omaishoitajan sairastuessa sijaishoitopaikkana. Lyhyitä hoitajaksoja voidaan käyttää jatkokuntoutuspaikkana ikääntyneen kotiutuessa sairaalahoidosta sekä muissa vastaavissa tilanteissa. Perhehoitoa suositellaan perhehoitokodissa myös omaishoitajien vapaiden järjestämiseksi.

Omaishoidon tuesta annetun lain (511/2016; 937/2005) muutoksen (318/2011) tavoitteena on tukea omaishoitajien jaksamista parantamalla heidän mahdollisuuksiaan pitää lakisääteiset vapaapäivät sekä muita vapaapäiviä ja virkistysvapaita. Omaishoidon tuesta annettuun lakiin on lisätty säädös, joka mahdollistaa omaishoitajan vapaan tai muun poissaolon aikaisen sijaishoidon järjestämisen tehtävään soveltuvan henkilön kanssa toimeksiantosopimuksen perusteella, jos omaishoitaja siihen suostuu ja järjestely on omaishoidossa olevan henkilön edun mukainen. Hoidettavan henkilön mielipide on aina otettava huomioon.

Perhehoito perustuu aina hoidettavan tai hänen laillisen edustajansa suostumukseen. Perhehoidon järjestämisen lähtökohtana ovat asiakkaan tarpeet. Suunnitteluvaiheessa henkilölle itselle, hänen omaisilleen ja perhehoitajalle järjestetään mahdollisuus tutustua toisiinsa. Hallinnollisen päätöksen perhehoitoon sijoittamisesta tekee kunnan viranhaltija. Perhehoidossa olevan henkilön varoista huolehtiminen kuuluu ensisijaisesti hänelle itselleen tai hänelle nimetylle edunvalvojalle. Perhehoitaja ei toimi edunvalvojana.

1.3 Perhehoitomuodot

Perhehoito voi olla jatkuvaa tai lyhytaikaista perustuen yksilöllisiin asiakas- tai hoito- ja palvelusuunnitelmiin.

Jatkuva, pitkäaikainen perhehoito on toistaiseksi voimassa olevaa perhehoitoa. Se tarjoaa hoivan, huolenpidon ja asumisen heille, jotka eivät enää kohtuullisten tukitoimien avulla selviydy omassa kodissaan tai ovat siellä turvattomia. Perhehoito sijoittuu hoitomuotona kotihoidon ja ympärivuorokautisen hoidon välimaastoon tarjoten kodinomaisen, yksilöllisen hoivan perhehoitajan kodissa. Lisäksi perhehoito takaa hoitajan läsnäolon yöaikaan, mikä luo turvallisuutta.

Lyhytaikainen perhehoito on määräaikaista, jolloin hoitajaksolla on ennakkoon tiedossa alkamis- ja päättymispäivä. Se voi olla myös äkilliseen tarpeeseen perustuvaa hoitoa. Lyhytaikaista perhehoitoa on esim. omaishoitajan vapaan ajalle järjestettävä hoito. Silloin tavoitteena on tukea kotiin annettavaa hoitoa, omaishoitajan jaksamista ja vähentää pitkäaikaishoidon tarvetta. Lyhytaikainen perhehoito on kestoltaan enintään 14 vrk/kk.

Lyhytaikainen perhehoito voidaan toteuttaa myös **osavuorokautisena perhehoitona**, joka voi kestää alle 6 tuntia tai 6-12 h/vrk. Perhehoitokodissa järjestettynä myös osavuorokautisen hoidon tulee noudattaa valtakunnallisia ravitsemussuosituksia.

Perhehoitoa on mahdollista antaa perhehoitajan kodin lisäksi myös **hoidettavan kotona**. Silloin järjestämisen tulee perustua hoidettavan tarpeisiin, hoidettavan edun mukaisessa paikassa. Perhehoitoa on perusteltua järjestää hoidettavan kotona esim. tilanteessa, jolloin hoidettavalla on runsaasti apuvälineitä jotka eivät ole siirrettävissä tai joita ei ole mahdollista sijoittaa perhehoitajan kotiin. Perhehoitoa voidaan antaa myös muissa yksilöllisesti harkituissa tilanteissa kotihoidon ohella tai sen sijaan.

1.4 Perhehoidon organisointi

Pieksämäen kaupungin ikäihmisten perhehoidon vastuutyöntekijänä toimii siihen nimetty henkilö, joka vastaa sijoitetun henkilön palvelukokonaisuudesta. Kehitysvammaisten perhehoidon organisoinnista vastaa vammaispalvelujen työntekijä. Perhehoidon vastuutyöntekijä päättää perhehoitoon sijoittamisesta ja hän vastaa myös toimeksiantosopimuksista. Toimeksiantosopimus voidaan tehdä perhehoitajan käytyä lakisääteinen ennakkovalmennus, johon liittyy arviointi ja kotikunnan antama lausunto soveltuvuudesta perhehoitajaksi. Ennakkovalmennus sisältää myös kotikäynnin perheeseen ja kehitysvammaisten perhehoitoa tarjoavalta tarkistetaan tarvittaessa rikosrekisteriote.

Perhehoitolain 15 §:n mukaan perhehoidon aikana tarvittavan tuen järjestämiseksi perhehoitajalle on nimettävä vastuutyöntekijä. Perhehoitajalle on järjestettävä toimeksiantosopimukseen kirjattavalla tavalla riittävä mahdollisuus saada tukea ja tavata vastuutyöntekijää henkilökohtaisesti. Perhehoidon vastuutyöntekijä järjestää asiakkaan hoidon perhehoitajan vapaiden ajaksi yhteistyössä asianosaisten kanssa. Perhehoidon vastuutyöntekijä tekee ja ylläpitää perhehoitoon sijoitetun asiakas- tai hoito- ja palvelusuunnitelman.

Perhehoidon onnistuminen edellyttää moniammatillista yhteistyötä. Ikäihmisten ja kehitysvammaisten perhehoidossa korostuu erityisesti yhteistyö perhehoidon vastuutyöntekijän, kotihoidon sekä perhehoitajan välillä. Perhehoidon vastuutyöntekijä vastaa myös tarpeen mukaan perhehoidon kehittämisestä ja uusien perhehoitajien perehdyttämisestä, ennakkovalmennuksesta, täydennyskoulutuksesta, tiedottamisesta, työnohjauksesta ja vertaisryhmien järjestämisestä.

1.5 Omaishoidon ja perhehoidon välinen ero

Omaishoidolla tarkoitetaan henkilön hoidon ja huolenpidon järjestämistä hoidettavan kotona omaisen tai muun hoidettavalle läheisen henkilön avulla. Perhehoidolla puolestaan tarkoitetaan henkilön hoidon, kasvatuksen tai muun ympärivuorokautisen huolenpidon järjestämistä hänen omassa kodissaan tai hänen oman kodin ulkopuolella yksityiskodissa perhehoidon ennakkovalmennuksen käyneen henkilön avulla. Mikäli henkilön hoitajana toimii oma lapsi, vanhempi, avo - tai aviopuoliso, hoito on pääasiassa omaishoitoa.

2 PERHEHOITAJAN JA PERHEKODIN HYVÄKSYMISEN EDELLYTYKSET

2.1 Perhehoitaja

Perhehoitajaksi voidaan hyväksyä henkilö, joka koulutuksensa, kokemuksensa tai henkilökohtaisten ominaisuuksiensa perusteella on sopiva antamaan perhehoitoa. Perhehoitajaksi aikovan henkilön on suoritettava tehtävän edellyttämä ennakkovalmennus ennen perhehoitolain 10 §:ssä tarkoitetun toimeksiantosopimuksen tekemistä. Erityisistä syistä ennakkovalmennus voidaan suorittaa vuoden kuluessa sijoituksen alkamisesta (Perhehoitolaki 6 § 1-2 mom.). Toimeksiantosopimuksen tehnyt henkilö ei ole työsuhteen mukaisesti (55/2001) 1 luvun 1 §:ssä tarkoitetussa työsuhteessa sopimuksen tehneeseen kuntaan tai kuntayhtymään.

Perhehoitajaksi aikovan tulee täyttää hakemus, jossa kysytään muun muassa perhekodin henkilöiden perhesuhteista, asumisesta, terveydentilasta, päihteiden käytöstä ja motivaatiosta toimia perhehoitajana. Ennen ennakkovalmennukseen hyväksymistä tehdään

selvitys, onko tiedossa asioita, jotka olisivat este osallistua ennakkovalmennukseen ja lähteä valmentautumaan perhehoitajan tehtävään. Arviointiin sisältyy myös tulevan perhehoitajan kotiin tehty kotikäynti. Perhehoito on koko perheen asia ja se vaatii käytännössä kaikkien perheenjäsenten hyväksymisen.

2.1.1 Kuka voi ryhtyä perhehoitajaksi

- 1) Perhehoitaja on vastuullinen aikuinen, joka sitoutuu tehtäväänsä ja tarjoaa perhehoidossa olevalle henkilölle kodin tai toimii ns. kiertävänä perhehoitajana
- 2) Henkilö on saanut ennakkovalmennuksen ja hänellä on riittävät tehtävän edellyttämät valmiudet.
- 3) Perhehoitajana voi toimia parisuhteessa elävä tai yksinasuva henkilö.
- 4) Perhehoitajan terveydentila on hyvä. Perhehoidosta vastaava työntekijä pyytää tarvittaessa lääkärintodistuksen (T-todistus) perhehoitajalta ennakkovalmennuksen aikana.
- 5) Perheenjäsenten ihmissuhteet ovat kunnossa ja perheen talous on vakaa.
- 6) Perhehoitaja on yhteistyökykyinen. Läheisiä yhteistyötahoja ovat ikäihmisen ja kehitysvammaisen omaiset ja läheiset sekä kaupungin perhehoidon ja omaishoidon vastuutyöntekijät sekä muu henkilöstö.
- 7) Perheen kaikki jäsenet hyväksyvät perhehoidon ja perhehoidossa olevalla henkilöllä on perheessä tasavertainen asema muihin perheenjäseniin nähden.

2.1.2 Ehdottomat esteet perhehoitajaksi ryhtymiselle

Perhehoitajaksi ei voi ryhtyä henkilö, jonka perheessä käytetään fyysisiä rajoitusmenetelmiä, jotka eivät ole asukkaan edun mukaisia, tai henkilö:

- jonka omassa perheessä on käynnissä aktiivinen lastensuojeluasiakkuus biologisten lasten kanssa,
- jolla on fyysinen pitkäaikaissairaus, jonka ennustetaan aiheuttavan toimintakyvyn laskua,
- jolla on mielenterveyden häiriöitä tai sairauksia,
- jolla on päihdeongelma,
- jolla on taloudellisia vaikeuksia,
- jonka puoliso tai joku muu perheenjäsen vastustaa ennakkovalmennukseen tuloa tai sijoitusta,
- jolla on perheen elämään ja arkeen erittäin voimakkaasti vaikuttava elämäntapa
- jolla ei ole perhehoitajan tehtävän edellyttämiä valmiuksia.

2.1.3 Ennakkovalmennus

Ennakkovalmennus antaa perhehoitajaksi aikovalle tarvittavat tiedot ja mahdollisuuden perehtyä ennakolta toimintamuotoon sekä tekemään päätöksen perhehoitajaksi ryhtymisestä.

Valmennukseen sisältyy ainakin yksi kotikäynti, jossa myös mahdollisten muiden perheenjäsenten mielipiteitä selvitetään. Valmiusarvioinnin perhehoitajan tehtävään tekevät henkilö itse, kouluttaja/kunnan vastuuhenkilö. Valmennus päättyy yhteisen arvioinnin loppuraporttiin, joka tehdään kirjallisena.

Perhehoitajalta edellytettävät valmiudet:

- pitää huolta ikäihmisen tai kehitysvammaisen hyvinvoinnista
- auttaa ja tukea ikäihmistä tai kehitysvammaista hänen omien voimavarojensa hyödyntämisessä ja toimintakyvyn ylläpitämisessä
- mahdollistaa ja tukea ikäihmisen tai kehitysvammaisen ja hänen läheistensä yhteydenpitoa
- tehdä yhteistyötä ikäihmisen tai kehitysvammaisen asioissa
- sitoutua perhehoitajan tehtävään

Lähtökohtaisesti ennakkovalmennus tulee suorittaa ennen kuin tehdään perhehoitoa koskeva toimeksiantosopimus. Suotavaa on, että perheen molemmat puoliset osallistuvat valmennukseen.

Ennakovalmennuksen tulee vastata sitä mitä tehtävä perhehoitajalta edellyttää. Valmennusta järjestettäessä tulee ottaa huomioon ikäihmisten ja kehitysvammaisten erityistarpeet ja hoitajan osaaminen. Laadukkaana perhevalmennuksen tunnusmerkkejä ovat valmennuksen prosessin-omaisuus sekä riittävä kesto ja määrä. Valmennuksen tulee sisältää valmennuksen jälkeinen kirjallinen arviointi perhehoitajan valmiuksista ja edellytyksistä toimia tehtävässään sekä perhehoitajan asemaa, velvollisuuksia ja lainsäädäntöä koskeva osuus.

Perhehoitajan valmennuksen tavoitteena on:

- taata jokaiselle ikäihmiselle ja kehitysvammaiselle tasavertainen mahdollisuus päästä hyvin valmentautuneeseen perheeseen.
- antaa perhehoitajuutta harkitseville mahdollisuus saada ennalta riittävästi tietoa tehtävästä, jotta he voivat tehdä tietoon perustuvan päätöksen perhehoitajaksi ryhtymisestä.
- taata ikäihmiselle ja kehitysvammaiselle hyvä hoito ja huolenpito niin, että perhehoitajalla on riittävästi tietoja ja taitoja vastata ikäihmisen yksilöllisiin tarpeisiin ja tehdä yhteistyötä asiakasta koskevista asioista.

Pieksämäen kaupunki vastaa perhehoitolain 15§:n mukaan ennakovalmennuksen järjestämisestä. Valmennus auttaa tekemään tietoisin päätöksiä perhehoitajaksi ryhtymisestä ja antaa valmiuksia tulevaan tehtävään.

2.2 Perhekoti

Perhekodilla tarkoitetaan perhehoitolaissa tarkoitettua kunnan tai kuntayhtymän hyväksymää yksityiskotia, jossa annetaan perhehoitoa. Perhekodin tulee terveydellisiltä ja muilta olosuhteiltaan olla siellä annettavalle hoidolle sopiva. Kodin tulee myös rakenteeltaan, tiloiltaan ja varustetasoltaan olla siellä annettavalle hoidolle sopiva.

Perhekodin sopivuutta harkittaessa on kiinnitettävä erityistä huomiota perhekodin ihmissuhteisiin sekä perhehoitoa antavan henkilön mahdollisuuksiin ottaa huomioon ja tyydyttää perhehoitoon sijoitettavan tarpeet henkilön edun mukaisesti. Huomiota tulee kiinnittää myös perhehoitoa antavan henkilön yhteistyökykyyn kunnan tai kuntayhtymän sekä perhehoitoon sijoitettavan henkilön läheisten henkilöiden kanssa. Lisäksi on selvitetävä, hyväksyvätkö muut perhekodin jäsenet perhehoitoon sijoitettavan henkilön ja voiko perhehoitoon sijoitettava henkilö saada perhekodin muihin jäseniin nähden tasavertaisen aseman. (Perhehoitolaki 5§).

2.2.1 Perhekodissa olevien ikäihmisten ja kehitysvammaisten määrä

”Perhekodissa saadaan samanaikaisesti hoitaa enintään neljää henkilöä hoitajan kanssa samassa taloudessa asuvat alle kouluikäiset lapset ja muut erityistä hoitoa tai huolenpitoa vaativat henkilöt mukaan luettuina. Perhekodissa saadaan kuitenkin hoitaa samanaikaisesti enintään kuutta henkilöä, jos perhekodissa annettavasta hoidosta, kasvatuksesta tai muusta huolenpidosta vastaa vähintään kaksi hoitopaikassa asuvaa henkilöä, joista ainakin toisella on 6 § 1 momentissa ja toisella 3 momentissa säädetty kelpoisuus.” Perhehoitolaki 7 §

”Jos kyse on hoidon antamisesta sisaruksille tai saman perheen jäsenille, voi perhekodissa olla samanaikaisesti hoidettavana useampi henkilö. Lisäksi erityisestä syystä voidaan samanaikaisesti hoidettavien henkilöiden enimmäismäärästä poiketa. Erityisenä syynä pidetään lähinnä tilannetta, jossa perhehoidossa samanaikaisesti hoidetaan vain täysi-ikäisiä henkilöitä, joiden keskinäinen kanssakäyminen ja perhehoitosijoituksen laatu yhdessä toimintakyvyn ja hoidon tarpeen kanssa tekevät mahdolliseksi poikkeamisen enimmäismäärästä. Hoidettavien määrä on kuitenkin suhteutettava perhehoitajien lukumäärään, hoidettavien tarvitsemaan hoitoon ja kasvatukseen sekä toiminnan luonteeseen.” Perhehoitolaki 9 §

Kunta/kuntayhtymä arvioi aina sijoitettavien henkilöiden määrän huomioiden perhehoitajan valmiudet ja mahdollisuudet vastata asukkaiden tarpeisiin. Lisäksi huomioon otetaan asukkaiden keskinäinen kanssakäyminen, heidän tarvitsemansa hoivan, huolenpidon, tuen ja ohjauksen määrä sekä perhekodin tilat ja varusteet. Kun perhehoidon toiminnan luonne on perhehoitajan kodissa tapahtuvaa osa-vuorokautista päiväaikaista perhehoitoa, perhehoidettavien määrä voi harkituissa tapauksissa poiketa perhehoitolaissa asetetusta enimmäismäärästä.

Perhehoitajalla on ilmoitusvelvollisuus sijoittavaan kuntaan tai kuntayhtymään perhetilanteessa tapahtuvista muutoksista.

3 PERHEHOIDON PROSESSIT

Perhehoidon toimintaohjeen hyväksyy perusturvalautakunta. Perhehoitajalle maksettavat palkkiot ja kulukorvaukset määräytyvät perhehoitolain ja sosiaali- ja terveysministeriön ohjeiden sekä perhehoidon toimintaohjeen mukaisesti. Perhehoidon asiakasmaksut perustuvat sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annettuun lakiin ja asetukseen sekä perhehoidon toimintaohjeeseen.

3.1 Palveluun pääsyn kriteerit

Perhehoitoa tarjotaan asiakkaalle palvelumuotona silloin, kun se on asiakkaan kannalta perusteltua, eikä asiakas ole tehostetun palveluasumisen tarpeessa.

Toimintakyvyn arviointiin käytetään samoja mittareita sekä kriteerejä kuin **palveluasumista** myönnettäessä (mittareina mm. RAI, MMSE ikääntyneiden asiakkaiden kohdalla).

Yksittäisen myöntämisperusteen täytyminen ei määritä palveluun hyväksymistä, vaan lopullinen päätös tapahtuu aina moniammatillisesti ja yhteistyössä asiakkaan sekä omaisten kanssa tehdyn kokonaisarvioinnin pohjalta.

Perhehoitoon sijoittaminen tapahtuu vaiheittain. Yhteistyössä asiakkaan, omaisten ja palveluohjausyksikön/vammaispalvelun työntekijän kanssa arvioidaan asiakkaan palvelutarve ja soveltuvuus perhehoitoon.

Perhehoitoon ei sovellu henkilö, joka

- tarvitsee jatkuvaa sairaalatasoista hoitoa,
- valvoo öisin ja häiritsee muita,
- tarvitsee säännöllisesti apua öiseen aikaan,
- on aggressiivinen, eikä käyttäytymistä saada hallintaan niin, että perhehoitajan tai muiden perhekodissa asuvien henkilöiden turvallisuus voitaisiin turvata,
- karkailee, minkä johdosta valvonta ja turvallisuus vaarantuu,
- ei kykene liikkumaan itsenäisesti tai siirtymään itsenäisesti esim. pyörätuoliin,
- on oikeustoimikelpoinen ja ymmärtää hoidontarpeensa, muttei halua vastaanottaa perhehoitoa,
- ei sitoudu yhteistyöhön tai jonka omaiset eivät sitoudu yhteistyöhön tai
- kuntoutuu niin, että perhehoidon tarve poistuu.

3.2 Sijoittuminen perhehoitoon

Alkuvaiheessa asiakas tutustuu perhehoitopaikkaan. Vastuutyöntekijän tulee huomioida perhehoidon soveltuvuuden rajoitukset eikä liian huonokuntoisia henkilöitä tule sijoittaa perhehoitoon.

Seuraavassa vaiheessa tehdään varsinainen asiakas- tai hoito- ja palvelusuunnitelma tai täydennetään jo olemassa olevaa suunnitelmaa. Suunnitelman pohjalta tehdään tarvittavat viranhaltijapäätökset sekä toimeksiantosopimus hoitajan kanssa.

3.3 Perhehoidossa eläminen

Perhehoidossa huolehditaan asukkaiden hoivasta ja huolenpidosta. Hoito sisältää vähintään seuraavat terveyttä ja toimintakykyä ylläpitävät ja edistävät toiminnot:

- henkilökohtainen arjen apu sisältäen mm. pukemisen, peseytymisen, ravinnon, puhtauden, vaatehuollon, terveydentilan seurannan, tarpeellisen avustamisen ja ulkoilun
- toimintakykyä ylläpitävät ja edistävät toiminnot sisältäen turvallisuuden, harrastuksista ja virkistysmahdollisuuksista huolehtimisen sekä kunnon mukaisten muiden aktiviteettien järjestämisen esim. osallistumisen arkisiin askareisiin.
- sosiaalisten suhteiden ylläpito sisältäen yhteydenpidon omaisiin, ystäviin ja tuttaviiin

Edellä mainitut asiat kirjataan kunkin asiakkaan kohdalla yksilöllisesti päivittäistä hoitoa ja palvelua ohjaavassa asiakas- tai hoito- ja palvelusuunnitelmassa.

Perhehoidon vastuutyöntekijä tukee ja valvoo perhehoitajaa tehtävässään. Hänen tulee tietää kuinka perhehoitaja voi, millainen on perheen kokonaistilanne sekä hyvinvointi ja jaksaminen. Perhehoitajalla on myös velvollisuus pitää tarvittaessa yhteyttä perhehoidon vastuutyöntekijään.

3.3.1 Hoitotarvikkeet

Perhehoidon asukas on oikeutettu saamaan hoitotarvikejakelun tarvikkeita Pieksämäen kaupungin hoitotarvikejakelun ohjeen mukaan.

3.3.2 Lääkehoito

Hoito- ja palvelusuunnitelman laatimisen yhteydessä tulee sopia hoidettavan lääkehoidon toteuttamisesta. Perhehoitoon siirtyvällä asiakkaalla tulee olla apteekin annosjakelusopimus tai lääkkeet jaettuna dosettiin kotihoidon tai omaisten toimesta.

3.3.3 Ravitseminen ja liikunta

Asiakkaille tarjotaan päivittäinen ruokailu valtakunnallisen ravintosuosituksen mukaisella ateriarvymilla, jolla hänelle turvataan riittävä nesteiden ja ravinnon saanti. Aterioiden tulee olla henkilöiden makutottumuksia vastaavia ja maittavia. Erityisruokavalio järjestetään niitä tarvitsevalle asiakkaalle. Lounasateria kattaa 1/3 päivittäisestä energiansaannista eikä yö paasto jää yli 11 tunnin mittaiseksi. Ennakkovalmennuksessa perehdytään terveelliseen ravitsemukseen ja liikuntaan.

3.3.4 Kuljetuspalvelut

Perhehoidossa olevien asiakkaiden kuljetuspalvelut määräytyvät sosiaalihuoltolain tai vammaispalvelulain sekä kaupungin perusturvan kuljetuspalveluohjeiden mukaisesti.

4 PERHEHOITOA MÄÄRITTÄVÄT SUUNNITELMAT JA SOPIMUKSET

4.1 Asiakas- tai hoito- ja palvelusuunnitelma

Ikäihmisten ja kehitysvammaisten perhehoito perustuu asiakkaan yksilölliseen asiakas- tai hoito- ja palvelusuunnitelmaan. Tämä tehdään yhteistyössä asiakkaan, perhehoidon vastuutyöntekijän, omaisten, perhehoitajan ja muiden tarvittavien asiantuntijoiden kanssa. Suunnitelma tulee laatia mielellään ennen perhehoidon aloittamista, mutta kuitenkin viimeistään kuukauden kuluessa perhehoidon alkamisesta ja sitä tarkistetaan aina tarvittaessa, kuitenkin vähintään kerran vuodessa.

4.2 Toimeksiantosopimus

Toimeksiantosopimus tehdään jokaisen perheeseen sijoitetun ikäihmisen osalta erikseen. Se on asiakirja, jossa perhehoitaja ja sijoittaja sopivat hoitosuhteeseen liittyvät oikeudet ja velvollisuudet. Toimeksiantosopimus tulee tehdä ennen sijoittamista. Sopimuksen liitteeksi tulee asiakas- tai hoito- ja palvelusuunnitelma. Toimeksiantosopimuksen allekirjoittavat molemmat puoliset, mikäli molemmat puoliset vastaavat perhehoitoon sijoitetun hoidosta. Sopimuslomakkeena käytetään perhehoitoliiton toimeksiantosopimuslomaketta.

Toimeksiantosopimus tehdään yhteisessä sopimusneuvottelussa ja sen allekirjoittavat perhehoitaja ja perhehoidon vastuutyöntekijän esimies. Toimeksiantosopimusta tarkistetaan hoidon kestoa tai sisältöä koskevien muutosten yhteydessä sekä tilanteen muuttuessa tai jos toinen osapuoli sitä vaatii. Sopimusta ei voi muuttaa yksipuolisesti. (Perhehoitolaki 10§). Sopimus tehdään toistaiseksi tai määräajaksi voimassa olevana.

4.2.1 Toimeksiantosopimuksen sisältö

Toimeksiantosopimuksessa tulee sopia:

- 1) perhehoitajalle maksettavan palkkion määrästä ja suorittamisesta;
- 2) perhehoidosta ja hoidon käynnistämisestä aiheutuvien kustannusten korvaamisesta sekä perhehoidossa olevan kalenterikuukausittaisten käyttövarojen maksamisesta;
- 3) perhehoidossa olevan yksilöllisistä tarpeista johtuvien erityisten kustannusten korvaamisesta;
- 4) hoidon arvioidusta kestosta;
- 5) perhehoitajan oikeudesta vapaaseen, vapaan toteuttamisesta sekä palkkion maksamisesta ja kustannusten korvaamisesta vapaan ajalta;
- 6) perhehoitajalle annettavasta valmennuksesta, työnohjauksesta ja koulutuksesta sekä näiden toteuttamisesta;
- 7) toimeksiantosopimuksen irtisanomisesta
- 8) tarvittaessa muista perhekotia ja perhehoitoa koskevistä seikoista;
- 9) yhteistyöstä kunnan ja perhehoitajan kesken

Toimeksiantosopimukseen tulee sisältyä suunnitelma perhehoidossa olevalle henkilölle ja perhehoitajalle järjestettävistä perhehoidon toteuttamiseksi tarpeellisista sosiaali- ja terveydenhuollon palveluista ja muista tukitoimista. Toimeksiantosopimukseen tulee myös merkitä kulut, jotka katetaan kulukorvauksilla.

5 PERHEHOITAJAN SIJAISJÄRJESTELYT

5.1 Perhehoitajan vapaa

Perhehoitolain 13 § mukaan jollei toimeksiantosopimuksessa ole toisin sovittu, kunnan tai kuntayhtymän tulee järjestää perhehoitajalle mahdollisuus vapaaseen, jonka pituus on kaksi (2) arkipäivää kutakin sellaista kalenterikuukautta kohden, jona hän on toiminut toimeksiantosopimuksen perusteella vähintään 14 vuorokautta perhehoitajana. Lain 13 § mukaan myös perhehoidon järjestämisestä vastaavan kunnan tai kuntayhtymän tulee huolehtia tai tarvittaessa avustaa perhehoidossa olevan henkilön hoidon järjestämisessä perhehoitajan vapaan ajaksi.

Pieksämäen kaupungin perhehoitajille vapaata kertyy seuraavasti:

Pitkäaikaisessa perhehoidossa vapaata kertyy 3 vrk kutakin sellaista kalenterikuukautta kohden, jonka aikana hän on toiminut toimeksiantosopimuksen perusteella yli 14 vuorokautta perhehoitajana. Lisäksi vapaan kertymisen edellytyksenä on perhehoidon ympärivuorokautinen sitovuus seitsemänä päivänä viikossa.

Lyhytaikaisessa perhehoidossa vapaata kertyy 2 vrk jokaista kuukautta kohden, jona hän on toiminut perhehoitajana vähintään 14 vrk.

Perhehoitajan oikeus vapaaseen lasketaan kalenterivuositain; vapaakausi alkaa 1.1. ja päättyy 31.12. Vapaita voi halutessaan kerätä maksimissaan 6 kuukauden ajalta ja pitää ne yhtäjaksoisesti. Vapaat on pidettävä saman kalenterivuoden aikana kuin ne ovat kertyneet, lukuun ottamatta joulukuun kertyneitä vapaita, jotka on pidettävä viimeistään seuraavan vuoden tammikuun loppuun mennessä. Perhehoitajalla on vastuu siitä, että hän käyttää oikeutensa vapaaseen. Vastaavan työntekijän kanssa sovitaan hyvissä ajoin vapaiden toteuttamisesta.

Esimerkki: Jos perhehoitaja aloittaa vapaan keskiviikkona klo 12, ensimmäinen vapaapäivä päättyy torstaina klo 12.

Perhehoitajan vapaa toteutetaan seuraavilla tavoilla:

- kaupunki järjestää sijaishoidon sijaishoitajan avulla perhehoitajan kodissa.
- kaupunki sijoittaa hoidossa olevan henkilön muuhun hoitoon esim. kunnan hyväksymään toiseen perhekotiin tai muuhun hoitoyksikköön.
- perhehoito tapahtuu sijaishoitajan kotona

Hoidon järjestämisessä otetaan huomioon perhehoidossa olevan henkilön ja hänen lähiomaistensa toiveet. Mikäli perhehoidossa on useampi kuin yksi henkilö, tulee vapaa järjestää kaikkien perhehoidossa olevien henkilöiden osalta yhtä aikaa.

Kunta tekee sijaishoitajan kanssa toimeksiantosopimuksen, jossa sovitaan

- hoidettavat henkilöt
- hoitopalkkion määrä ja suorittaminen
- muiden kustannusten korvaaminen
- toimeksiantosopimuksen voimassaolo sekä
- tarvittaessa muista sijaishoittoa koskevista seikoista

Perhehoitajan vapaan ajaksi suositellaan sijaisen järjestämistä perhekotiin. Sijaisena voi toimia ensisijaisesti valmennuksen käynyt ns. kiertävä perhehoitaja tai mikäli sellaista ei ole saatavilla niin kaupungin hyväksymä luotettava henkilö perhehoitajan lähiverkostosta. Sijaishoitaja voidaan

nimetä vakituisen perhehoitajan toimeksiantosopimuksessa. Ellei sijaishoito järjesty perhehoitajan kodissa, sijaishoito pyritään järjestämään toisessa perhekodissa, hoidettavan kotona tai muussa pienessä kodinomaaisessa hoitopaikassa.

Sijaishoitaja ei ole työsuhteessa sopimuksen tehneeseen kuntaan tai kuntayhtymään, jolloin häntä koskevat samat eläkelait ja tapaturmavakuutuslait kuin muitakin perhehoitajia.

Perhehoidon päättyessä pitämättömät vapaat korvataan rahana kuten tilanteessa, jossa vapaat olisivat toteutuneet.

5.2 Perhehoitajan sairastuminen

Perhehoitajan ollessa sairauden vuoksi tilapäisesti kykenemätön hoitamaan tehtävänsä kaupunki järjestää tarvittaessa hoitoon sijoitetulle korvaavan hoidon.

6 PERHEHOIDON ASIAKASMAKSUT

Pitkäaikaiseen perhehoitoon sijoitetuilta asiakkailta perittävät maksut määräytyvät siten kuin laissa ja asetuksessa sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista säädetään (laki 1992/734 ja asetus 1992/912).

Pitkäaikaisessa perhehoidossa olevalta peritään maksukyvyn mukaan määräytyvä maksu, mikä voi olla enintään 85% hoidossa olevan kuukausitulosta. Henkilön omaan käyttöön on jätettävä käyttövaroiksi vähintään 110 € kuukaudessa (vuonna 2021). Perhehoidon maksut eivät kerrytä asiakkaan maksukattoa.

Lyhytaikaisesta perhehoidosta peritään 35 €/hoitopäivä (vuonna 2021). Mikäli lyhytaikaista perhehoitoa järjestetään omaishoitajan lakisääteisen vapaan ajaksi, asiakkaalta peritään omaishoidon lakisääteinen maksu 11,40 € /vrk (vuonna 2021). Laki sosiaali- ja terveyden- huollon asiakasmaksuista 1992/734).

Osavuorokautisesta perhehoidosta peritään maksu perusturvalautakunnan päätöksen mukaan: **alle 6 h/vrk** 9,00 €/kerta ja **6-12 h/vrk** 12,10 €/kerta (vuonna 2021)

Ikäihmisen kodissa tapahtuvan perhehoidon asiakasmaksua määriteltäessä huomioidaan se, että hoito tilojen, aterioiden ja tarvikkeiden osalta tapahtuu asiakkaan omalla kustannuksella eikä hoidon järjestäminen vaadi myöskään kuljetuksia. Ikäihmisen kodissa tapahtuvasta lyhytaikaisesta perhehoidosta peritään 12,10 €/vrk (vuonna 2021) ja osa-vuorokautisesta alle 6 h kestävästä hoivasta ja huolenpidosta 9,00 €/ kerta (vuonna 2021). Omaishoitoperheen kodissa tapahtuvasta omaishoitajan lakisääteisen vapaan aikaisesta perhehoidosta peritään 11,40 €/vrk (vuonna 2021) (Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista 1992/734).

Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain 11 §:n mukaan asiakasmaksu on jätettävä perimättä tai sitä on alennettava siltä osin kuin maksun periminen vaarantaa henkilön tai perheen toimeentulon edellytyksiä tai henkilön lakisääteisen elatusvelvollisuuden toteuttamista. Kuljetukset perhehoitoon ja perhehoidosta pois ovat asiakkaalle omakustanteisia. Tarvittaessa ne voidaan järjestää vammaispalvelulain tai sosiaalihuoltolain mukaisina kuljetuksina. Asiakasmaksuasetuksen mukaan perhehoidon keskeytyessä yli viideksi päiväksi, ei kuukausimaksua peritä viisi päivää ylittävältä ajalta. Jos perhehoito keskeytyy lyhyemmäksi ajaksi kunnasta johtuvasta syystä tai palvelun saajan ollessa kunnallisessa laitoshoidossa, ei kuukausimaksua peritä myöskään mainitun viiden päivän ajalta. Perhehoidon keskeytyksen jatkuessa koko kuukauden, maksua ei

peritä lainkaan (asiakasmaksuasetus 32§). Jos asiakas siirtyy perhehoidosta suoraan laitoshoittoon tai laitoksesta perhehoitoon, ei perhehoidon asiakasmaksua peritä siirtopäivältä.

7 PERHEHOIDON PALKKIOT JA KORVAUKSET

Perhehoitajalle maksetaan jokaisesta hoidettavasta ikäihmisestä hoitopalkkio ja kulukorvaus. Lisäksi perhehoitajalle maksetaan perhehoidon alkamisen yhteydessä käynnistämiskorvaus yhdessä sovitudun tarpeen mukaan. Eduskunta vahvistaa hoitopalkkion sekä kulu- ja käynnistämiskorvauksen vuosittaiset indeksitarkistusten määrät. Perhehoidon vastuutyöntekijä yhdessä viranhaltijan kanssa tarkastaa vuosittaiset indeksikorotukset. Hoitopalkkio ja kulukorvaus maksetaan toteutuneiden perhehoitajaksojen mukaan seuraavana kalenterikuukautena toimeksiantosopimuksessa sovittuna maksupäivänä (maksupäivä on poikkeava tammikuussa).

7.1 Hoitopalkkio

"Jollei toimeksiantosopimuksessa ole toisin sovittu, perhehoitajalla on oikeus saada hoidosta palkkiota (hoitopalkkio). Hoitopalkkiota maksetaan perhehoidossa olevaa henkilöä kohti kalenterikuukaudessa vähintään 799,84 euroa (826,90 vuonna 2021). Hoitopalkkion määrän tulee vastata henkilön hoidettavuutta ja sitä arvioidessa tulee ottaa huomioon toiminnan luonne. Edellä 1 momentissa mainittu ja toimeksiantosopimuksessa sovittu hoitopalkkion määrä on tarkistettava kalenterivuosittain työntekijän eläkelain 96 §:ssä tarkoitetulla palkkakertoimella." Perhehoitolaki 16 § 1. ja 4. mom.

Perhehoidosta maksettava hoitopalkkio perustuu kunkin perhehoidossa olevan ikäihmisen hoito- ja palvelusuunnitelmassa/ asiakassuunnitelmassa kuvattuun hoivan ja huolenpidon tarpeeseen. Sovitussa saattohoitotilanteessa, erityisessä kuntoutuksen tarpeessa tai muussa vastaavassa **erityistilanteessa** hoivasta ja huolenpidosta maksettavaa hoitopalkkiota voidaan korottaa tapauskohtaisesti maksimissaan 50 %. Tällöin hoivan ja huolenpidon tarve on pysyvästi tai erityistilanteissa tilapäisesti (esim. kuntoutuminen) merkittävästi suurempi kuin normaalisti perhehoidosta vastaavan tahon harkintaan perustuen. Mahdollinen erityistilanne ei kuitenkaan edellytä perhehoidon päättymistä, kun asiasta on sovittu yhteisesti. Hoitopalkkio on veronalaista tuloa ja siitä kertyy eläkettä. Hoitopalkkion maksuista keskeytysten aikana on tässä sääntökirjassa sovittu erikseen.

Lyhytaikaisen perhehoidon yli 14 vrk kestävästä määräaikaisesta hoitajaksoista maksetaan perhehoitajalle pitkäaikaisen perhehoidon mukainen hoitopalkkio.

Osavuorokautisen perhehoidon palkkioon oikeuttava aika alkaa, kun perhehoitaja aloittaa tehtävän perhekodissa tai ikäihmisen luona. Mikäli osavuorokautinen perhehoito jatkuu yli 12 h, siitä maksetaan lyhytaikaisen perhehoidon mukainen hoitopalkkio.

Perhehoidosta maksettavat hoitopalkkiot 1.1.2021

	Perhehoitajan kodissa	Asiakkaan kodissa
Ikäihmisten Pitkäaikainen perhehoito	1053,20 € /kk /hoidettava, kun Kelan perushoitotuki 1263,84 € /kk /hoidettava, kun Kelan korotettu hoitotuki	-
Kehitysvammaisten pitkäaikainen perhehoito (perustuu erityishuoltolakiin, jolloin palkkioluokkia on kolme)	1. Asiakkaalla Kelan perus vammais- tai hoitotuki: palkkio 826,93– 980,53 €/kk 2. Asiakkaalla Kelan korotettu vammais- tai hoitotuki: palkkio 896,85 – 1218,56 €/kk 3. Asiakkaalla ylin vammais- tai hoitotuki: palkkio 1183,80 – 1625,10 €/kk	
Mahdollinen korotus	Erityistilanteissa hoidosta maksettavaa hoitopalkkiota voidaan korottaa max. 50 %	Erityistilanteissa hoidosta maksettavaa hoitopalkkiota voidaan korottaa max. 50 %
Lyhytaikainen perhehoito	73,72 € / vrk / hoidettava	131,65 € / vrk
Toisen perhehoitajan sijaistaminen perhekodissa	Alle 6 h 31,60 € / hoidettava 6-12 h 52,66 € / hoidettava Yli 12 h 73,72 € /hoidettava	-
Osavuorokautinen perhehoito	Alle 6 h 31,60 € / hoidettava 6-12 h 52,66 € / hoidettava	Alle 6 h 44,24 € 6-12 h 89,53 €

Kehitysvammaisten perhehoidon hoitopalkkiota voidaan korottaa sillä perusteella, että hoitajalla on kehitysvamma-alan koulutus tai muu sosiaali- ja terveystieteiden erikseen hyväksyttävä vähintään 9 kk kestävä koulutus tai kurssi.

Harkinnanvaraisesti palkkiota voidaan korottaa myös silloin, jos sijoitettava henkilö on hyvin vaikea- vammaisen, haasteellisesti käyttäytyvä tai muuten tarvitsee lähes koko ajan hoitoa tai huolenpitoa.

Kunkin perhehoitoon sijoitettavan henkilön osalta hoitopalkkio määritellään yksilöllisesti käyttäen apuna em. maksuperusteita ottamalla huomioon perhehoitotyön määrä ja sisällöllinen vaativuus. Arviointia tehtäessä huomioidaan mm. kehitysvammaisuudesta aiheutuvat erityistarpeet,

kommunikaatiotaidot, aistivammat, liikuntarajoitteet, terveydentila, psyykkiset häiriöt ja käyttäytymisongelmat, esim. karkailu, meluisuus, aggressiivisuus, omatoimisuustaidot ja ohjauksen ja valvonnan tarve (esim. henkilön yöllä tarvitseman avun ja tuen tarve).

Kehitysvammaisten palkkiota määriteltäessä voidaan vähentävinä seikkoina huomioida:

- asiakas käy perhekodin ulkopuolella työssä, päivätoiminnassa, on hoidossa muualla tai koulussa.

Alle yhden kuukauden kestävässä hoitosuhteissa (15-29 vrk) palkkio maksetaan vuorokausimaksuna. Kuukausipalkkion jakajana käytetään 30. Myös näissä tapauksissa kuukausipalkkiota voidaan hoidettavuuden ja mahdollisesti tarvittavien erityisjärjestelyjen perusteella tapauskohtaisesti korottaa.

Hoidettava kotona tapahtuvasta perhehoidosta korvataan hoitopalkkio samoin perustein kuin osavuorokatusissa, tilapäisessä tai pitkäaikaisessa perhehoidossa.

7.2 Kulukorvaus

"Perhehoidossa olevan henkilön hoidosta ja ylläpidosta aiheutuvista kustannuksista perhehoitajalle maksetaan todellisten kustannusten mukainen korvaus (kulukorvaus), kuitenkin vähintään 420,09 euroa (424,16 e vuonna 2021) perhehoidossa olevaa henkilöä kohti kalenterikuukaudessa, jollei toimeksiantosopimuksessa ole toisin sovittu. Kulukorvaus voidaan erityisestä syytä maksaa myös säädettyä vähimmäismäärää pienempänä.

Kulukorvaus kattaa perhehoidossa olevan ravinnosta, asumisesta, harrastuksista, henkilökohtaisista tarpeista ja muusta elatuksesta aiheutuvat tavanomaiset menot sekä ne tavanomaiset terveydenhuollon kustannukset, joita muun lainsäädännön nojalla ei korvata." Perhehoitolaki 17 § 1 ja 2 mom

"Tämän lain 17 ja 18 §:ssä mainitut määrät sekä toimeksiantosopimuksessa sovitut kulukorvausten määrät on tarkistettava kalenterivuositain vuoden alusta elinkustannusindeksin edellisen vuoden lokakuun vuosimuutoksen mukaisesti." Perhehoitolaki 19 §

Perhehoidon kulukorvauksen määrittelyperusteena ovat todelliset perhehoidosta aiheutuvat kustannukset. Kulukorvaus on perhehoitajalle veronalaista tuloa, jonka voi ilmoittaa verottajalle verovähennyskelpoisena tulonhankkimiskuluna.

Lyhyt- ja pitkäaikaisessa perhehoidossa kulukorvaukseen sisältyvät:

- ravintomenot
- Lääkärin toteamasta erityisruokavaliosta (maidoton ja gluteeniton) aiheutuvat korvaukset maksetaan erikseen 1,81 €/vrk (ei allergiakohtainen)
- tavanomaiset terveydenhuollon kustannukset (kuten käsikauppalääkkeet ja laastarit), joita ei muun lainsäädännön nojalla korvata, pesuaineet ja hygienia
- vaipat, kertakäyttökäsineet ja/tai -poikkilakanat, haavanhoitotarvikkeet toimitetaan kunnan/kuntayhtymän hoitotarvikejakeluna
- asumisesta aiheutuvat menot, kuten jätehuolto, sähkö, lämmitys, vesi, kodin kiinteistön kunnossapito, kodin puhtaanapito ja kodin sekä irtaimiston kuluminen
- vaatehuollosta aiheutuvat kustannukset (sähkö, vesi, pesuaineet, koneiden kuluminen)
- omalla autolla ajettu tavanomaiset ikäihmisen asioihin tai mukana olemiseen liittyvät matkakulut (äkilliset terveydenhuoltoon liittyvät kuljetukset korvataan kilometrikorvauksena, jos ne eivät ole Kelan korvaamiksi luokiteltavia kuljetuksia)
- perhehoitajan tukimuotoihin liittyvät matkakulut korvataan erikseen

- o toimeksiantosopimuksessa määritellään asiakaskohtaisesti ne matkakulut, jotka korvataan perhehoitajalle erikseen
- ikäihmisten/perhehoidon/perhekodin asioiden hoitamisesta aiheutuvat puhelinkulut
- kiinteistön, kodin irtaimiston sekä henkilö- tai vahinkovakuutukset
- kohtuulliset virkistystoiminnan kulut, kuitenkin niin, että pääsääntöisesti ikäihmisen virkistystoiminnan kulut perhehoidossa oleva ikäihminen maksaa omista varoistaan.

Lyhytaikaisen perhehoidon yli 14 vrk kestävästä määräaikaisesta hoitajaksosta maksetaan perhehoitajalle pitkäaikaisen perhehoidon mukainen kulukorvaus.

Mikäli osavuorokautinen perhehoito jatkuu yli 12 h, siitä maksetaan lyhytaikaisen perhehoidon mukainen kulukorvaus.

Perhehoidosta maksettavat kulukorvaukset 1.1.2021 alkaen

	Perhehoitajan kodissa	Asiakkaan kodissa
Pitkäaikainen perhehoito	630,30 €/kk/hoidettava	
Mahdollinen korotus	Perhehoidosta maksettavaa kulukorvausta voidaan korottaa esim. erityisruokavaliosta 1,81 €/vrk	
Lyhytaikainen perhehoito	23,58 €/vrk/hoidettava	
Toisen perhehoitajan sijaistaminen/perhehoito hoidettavan kotona (asiointimatkat ja ns. työmatkat)	kilometrikorvaus 0,44 €/km	kilometrikorvaus 0,44 €/km
Osavuorokautinen perhehoito	Alle 6 h/hoitopäivä 7,17 €/hoidettava 6-12 h/hoitopäivä <u>13,33</u> €/hoidettava KORJAUS PERUTURVALAUTAKUNNAN PÄÄTÖKSEEN 9.12.2020 (13,23)	

7.3 Perhehoidosta aiheutuvat matkakulut

Ikäihmisen yksilöllisistä tarpeista johtuvista erikseen sovittavista matkakuluista (esim. säännöllinen kuntoutus) ja perhehoitajan tukimuotoihin (esim. täydennyskoulutus, työnohjaus,

vertaistukitoiminta, erikseen sovitut perhehoitajana toimimiseen liittyvät menot) osallistumisesta aiheutuvista matkoista maksetaan perhehoitajalle 0,44 €/km korvausta. Perhehoidon vastuutyöntekijä tarkistaa kilometrikorvauksen vuosittain Verohallinnon päätöksen mukaisesti.

7.4 Käynnistämiskorvaus

"Perhehoitajalle maksetaan hoidon käynnistämisestä aiheutuvista tarpeellisista kustannuksista korvaus (käynnistämiskorvaus), jonka suuruus on perhehoidossa olevaa henkilöä kohden enintään 3012,25 euroa (vuonna 2021)." Perhehoitolaki 18 §

"Tämän lain 17 ja 18 §:ssä mainitut määrät sekä toimeksiantosopimuksessa sovitut kulukorvausten määrät on tarkistettava kalenterivuosittain vuoden alusta elinkustannusindeksin edellisen vuoden lokakuun vuosimuutoksen mukaisesti." Perhehoitolaki 19 §.

Käynnistämiskorvauksella on tarkoitus kattaa perhehoidon käynnistämisen kannalta välttämättömät henkilökohtaiset ja yhteiseen perhekodin talouteen liittyvät hankinnat. Korvattavia kohteita voivat olla mm. asuntoon kohdistuvat välttämättömät korjaus- ja muutostyöt (luiskat, tukikahvat, korotettu wc-istuin), kalustaminen (sänky) ja/tai kodinkoneet. Myös perhekodin piha-alueeseen tarvittavia muutoksia voidaan kattaa käynnistyskorvauksella (esim. piha-alueen aitaaminen turvalliseksi).

Käynnistämiskorvauksella tehtävistä hankinnoista tehdään hankintasuunnitelma ja kustannusarvio ja niistä sovitaan etukäteen kunnan/ kuntayhtymän perhehoidon koordinaattorin ja perhehoitajan kanssa. Myönnetty käynnistämiskorvaus merkitään toimeksiantosopimukseen ja hyväksytyt hankinnat maksetaan kuitteja vastaan. Käynnistämiskorvausta voidaan myöntää silloin, kun korvausta ei voi saada muun lainsäädännön nojalla (vammaispalvelulaki tai lääkinnällinen kuntoutus).

Käynnistämiskorvauksella tehdyt kiinteät hankinnat ovat kunnan/ kuntayhtymän omaisuutta ja niiden poistoaika on neljä vuotta siten, että hankinnan arvosta poistuu kunakin vuonna neljäsosa (25 %). Mikäli perhehoito päättyy lyhemmän ajan kuluessa, voidaan sopia osan takaisinmaksusta, esimerkiksi pyytämällä perhehoitajalta ostotarjous, tai osa hankinnoista palautetaan kunnalle/ kuntayhtymälle. Kiinteisiin hankintoihin eivät kuulu kulutustavarat, joiden käyttöikä on 1-3 vuotta. Lyhytaikaisessa perhehoidossa olevien henkilöiden erityistarpeet huomioidaan jo perhehoitoa suunniteltaessa aina tapauskohtaisesti. Apuvälinetarpeen arvioinnin seurauksena myönnetyt päivittäiseen toimintaan liittyvät apuvälineet myönnetään perhehoidon asiakkaalle maksutta apuvälinelainaamosta.

7.5 Maksut perhehoitajan vapaan, perhehoidon keskeytyksen ja sopimuksen irtisanomisen ajalta

7.5.1 Perhehoitajan vapaat

Pitkäaikaisessa perhehoidossa perhehoitajalle maksetaan vapaan ajalta täysi hoitopalkkio ja 50% kulukorvauksesta, jos ikäihminen on sijoitettuna muualle. toiseen kunnan hyväksymään perhekotiin tai muuhun hoitoyksikköön Hoitopalkkio ja kulukorvaus maksetaan sijaishoitajalle lyhytaikaisen perhehoidon mukaisesti, myös saapumis- ja lähtöpäiviltä.

Jos perhehoitajalle tulee sijainen perhekotiin, vakituiselle perhehoitajalle maksetaan hoitopalkkio ja kulukorvaus täysimääräisenä. Sijaishoitajalle/kiertävälle hoitajalle maksetaan hoitopalkkio lyhytaikaisen perhehoidon mukaisesti. Palkkiot maksetaan myös saapumis- ja lähtöpäiviltä. Mikäli pitkä sijaisuus jaetaan usean kiertävän perhehoitajan kesken, vaihtopäiviltä maksetaan puoli vuorokausipalkkiota kummallekin.

Lyhytaikaisessa perhehoidossa kertyneet vapaapäivät korvataan perhehoitajalle rahana. Maksu tapahtuu kuukauden hoitopalkkion maksun yhteydessä. Maksuperusteena on kunkin kuukauden hoitopalkkio jaettuna toteutuneiden hoitovuorokausien määrällä.

Perhehoidon päättyessä pitämättömät vapaat korvataan rahana kuten tilanteessa, jossa vapaat olisivat toteutuneet. Perhehoitaja ei ole oikeutettu lomarahaan, koska kyseessä ei ole työsuhte. vaan toimeksiantosuhte.

7.5.2 Perhehoitajan sairastuminen

Perhehoitajan ollessa sairauden vuoksi tilapäisesti kykenemätön hoitamaan tehtävänsä, maksetaan perhehoitajalle hoitopalkkio ja 50% kulukorvauksesta sairauspäivärahan omavastuuajalta (sairastumispäivä+9 arkipäivää). Edellytyksenä sairausajan palkkion maksamiselle on toimiminen perhehoitajana vähintään yhden kuukauden ajan ennen sairasloman alkua.

Mikäli hoito jatkuu perhehoidossa perhehoitajan vastuulla sairasloman ajan, perhehoitaja voi saada sekä sairauspäivärahan, kulukorvauksen ja hoitopalkkion. Kela päättää kyseisessä tilanteessa sairauspäivärahan maksamisesta.

7.5.3 Perhehoitajasta riippumaton syy

Jos pitkäaikaisessa perhehoidossa olevan henkilön perhehoito keskeytyy hoitajasta riippumattomasta syystä (esim. hoidettavan sairaalahoido, vierailu omaisten luona), maksetaan perhehoitajalle sekä hoitopalkkio että 50 % kulukorvausta enintään 30 vrk/vuosi, ellei tilalle sijoiteta toista henkilöä perhehoitoon. Tällöin edellytetään, että perhehoitaja pitää yhteyttä hoidettavaan ja tekee yhteistyötä hoitopaikan kanssa. Hoidettavan tulo- ja lähtöpäivää ei lasketa poissaolopäiviksi.

Lyhytaikaisessa ja osavuorokautisessa perhehoidossa:

- 1) jos perhehoitaja saa tiedon sovitus hoitopäivän tai -jakson peruuntumisesta ≥ 3 vuorokautta ennen hoidon alkamista, perhehoitajalle ei makseta hoitopalkkiota eikä kulukorvausta.
- 2) jos perhehoitaja saa tiedon sovitus hoitopäivän tai -jakson peruuntumisesta < 3 vuorokautta ennen hoidon alkamista, perhehoitajalle maksetaan hoitopalkkio ja 50 % kulukorvauksesta suunnitellun hoitajakson mukaisesti, kuitenkin enintään 3 vuorokaudelta.

7.5.4 Toimeksiantosopimuksen irtisanominen ja purkaminen

Jos toimeksiantosopimuksessa ei ole toisin sovittu, voidaan toimeksiantosopimus irtisanoa päättymään irtisanomista seuraavan kahden kuukauden kuluttua (Perhehoitolaki 12§). Irtisanomisaika koskee sekä pitkäaikaisessa että lyhytaikaisessa perhehoidossa olevia henkilöitä. Irtisanomisajalta maksetaan hoitopalkkio ja kulukorvaus täysimääräisinä toteuman mukaan, edellyttäen, että perhehoito jatkuu irtisanomisajan loppuun saakka.

Pieksämäen kaupungin toimeksiantosopimuksissa sovitaan sopimuksen irtisanomisesta, purkamisesta ja niihin liittyvistä palkkioiden ja korvausten maksamisesta seuraavasti:

1. Pitkäaikaisen perhehoidon tai pitkäaikaisella sopimuksella toteutettavan lyhytaikaisen perhehoidon toimeksiantosopimus voidaan irtisanoa, jos asiakkaan tila heikkenee, perhehoito ei ole enää muusta syystä asiakkaan kannalta paras vaihtoehto tai asiakas/omaiset haluavat. Mikäli perhehoidossa oleva henkilö sijoitetaan muualle jo irtisanomisaikana (2kk), perhehoitajalle maksetaan hoitopalkkio täysimääräisenä ja kulukorvauksesta 50% toteuman mukaan, ellei tilalle sijoiteta toista henkilöä. Lyhytaikaisessa perhehoidossa irtisanominen tapahtuu toimeksiantosopimuksen määräaikaisuuden päättyessä. Tässä tilanteessa sovelletaan toimintaohjetta 7.5.3. kohdan

mukaisesti. Kiertävien perhehoitajien sopimus irtisanoutuu asiakkuuden päättyessä ilman irtisanomisaikaa.

2. Irtisanomisajasta riippumatta toimeksiantosopimus päättyy, mikäli hoidossa oleva henkilö kuolee. Kuoleman tapauksen johdosta pitkäaikaisen perhehoidon hoitopalkkio maksetaan täysimääräisenä ja 50% kulukorvauksesta kuukauden ajan. Lyhytaikaisen perhehoidon hoitopalkkio maksetaan kyseisen hoitajakson loppuun. Kulukorvausta ei makseta.
3. Jos perhekoti tai siellä annettava hoito todetaan sopimattomaksi tai puutteelliseksi, hoidon järjestämisestä vastaavan kunnan tai kuntayhtymän tulee pyrkiä saamaan aikaan korjaus. Jos puutetta ei korjata asetetussa määräajassa tai jos puutetta ei voida korjata ilman kohtuutonta vaivaa tai kohtuullisessa ajassa, toimeksiantosopimus voidaan purkaa välittömästi (Perhehoitolaki 12§). Mikäli toimeksiantosopimus puretaan, hoitopalkkion ja kulukorvauksen maksaminen päättyvät asiakkaan siirtyessä pois perhekodista.
4. Jos perhehoidossa on havaittu laiminlyöntejä, joita ei kyetä korjaamaan tai laiminlyönti on hyvin vakava, toimeksiantosopimus voidaan purkaa välittömästi. Mikäli toimeksiantosopimus puretaan, hoitopalkkion ja kulukorvauksen maksaminen päättyvät asiakkaan siirtyessä pois perhekodista.
5. Tutustumisjakso: palkkioiden ja korvausten maksu päättyy, kun henkilö siirtyy pois perhekodista
6. Lisäksi perhehoitaja voi purkaa/irtisanoa sopimuksen 2 kk:n irtisanomisajalla (kts. kohta 1) jos kyseessä on pitkäaikainen perhehoito tai pitkäaikainen sopimus lyhytaikaisesta perhehoidosta. Lyhytaikaisen perhehoidon irtisanomisaika on meneillään olevan hoitajakson loppuun (ympärivuorokautinen hoito). Kiertävä perhehoitaja voi irtisanoa sopimuksen ilman irtisanomisaikaa.

Toimeksiantosopimuksen irtisanominen ja purkaminen on tehtävä aina kirjallisesti.

Keskeytysten aikana	Hoitopalkkio	Kulukorvaus
Perhehoitajan sairastuessa (7.5.2)	sairauspäivärahan omavastuuajalta, eli sairastumispäivältä ja yhdeksältä sitä lähinnä seuraavalta arkipäivältä	50 % sairauspäivärahan omavastuuajalta, eli sairastumispäivältä ja yhdeksältä sitä lähinnä seuraavalta arkipäivältä
Keskeytys perhehoitajasta riippumattomasta syystä (7.5.3) pitkäaikaisessa perhehoidossa	täysimääräisenä 30 vuorokautta kalenterivuoden aikana	50 % 30 vuorokautta kalenteri vuoden aikana
Keskeytys perhehoitajasta riippumattomasta syystä (7.5.3): Sovittu lyhytaikainen jakso (korkeintaan 14 vuorokautta) peruuntuu kokonaan myöhemmin kuin 3 vuorokautta ennen jakson alkamispäivää	täysimääräisenä 3 vuorokaudelta	50 % 3 vuorokaudelta

Päätyy kesken irtisanomisajan (katso kohta 7.5.4)

Päätyy tutustumisaikana/ toimeksiantosopimuksen purkaminen (7.5.5)

päätyy, kun ikäihminen siirtyy
pois perhekodista

päätyy, kun ikäihminen
siirtyy pois perhekodista

Kuolemantapaus

täysimääräisenä ilman korotuksia
kuukauden ajan

50 % kuukauden ajan

7.5.5 Perhehoitajan osallistuminen tukitoimiin ja perhehoidettavaan tutustuminen

Perhehoitajan osallistuminen perhehoidon vastuutyöntekijän kanssa sovittuihin tilaisuuksiin, kuten työnohjaukseen, koulutukseen tai vertaisryhmätoimintaan, ei vaikuta hänelle maksettavan hoitopalkkion ja kulukorvauksen määrään vähentävästi. Perhehoitaja ja perhehoidon vastuutyöntekijä sopivat perhehoidossa olevien henkilöiden hoidon järjestämisestä ko. ajalle.

Perhehoitajalle ei makseta asiakkaaseen (perhehoidettavaan) tutustumisesta, jos sopimusta/toimeksiantoa perhehoidosta ei tutustumiskäyntien jälkeen tehdä. Jos sopimus syntyy, niin tutustumiskäynneistä maksetaan matkakorvaukset sekä vähintään kahden tunnin tutustumisesta alle 6 h mukainen hoitopalkkio. Jos asiakkaalle on sovittu perhekodissa tietyn aikaa kestävä tutustumisjakso, hoitopalkkio ja kulukorvausta maksetaan kyseiseltä ajalta.

7.5.6 Perhehoitajan osallistuminen koulutuksiin

Eri yhteistyötahojen järjestämiin maksullisiin perhehoitoon liittyviin koulutuksiin/tilaisuuksiin voi tapauskohtaisesti saada kaupungilta tukea. Kustannuksiin osallistuminen arvioidaan aina kussakin tilanteessa erikseen.

7.6 Perhehoitajan verotus

Hoitopalkkio ja kulukorvaus ovat veronalaista tuloa. Kulukorvaus vähennetään lopullisessa verotuksessa tulonhankkimiskuluna. Perhehoitaja voi hakea ennakoivasti ennakonpidätysprosentin alennuksen kulukorvausten määrää vastaavasti.

Perhehoitajan palkkion ja kulukorvauksen verotusta varten voi hakea verokortin veroprocentin tarkistuksen sähköisesti www.vero.fi

Perhehoitajan on mahdollista hakea verotusta myös todellisten kulujen mukaan. Menettely edellyttää tarkkaa kirjanpitoa tositteineen ja siitä on hyvä neuvotella verottajan kanssa etukäteen.

8 PERHEHOITAJAN ELÄKETURVA

”Toimeksiantosuhteisen perhehoitajan eläketurvasta säädetään julkisten alojen eläkelaisissa (8/1/2016).” Perhehoitolaki 20§ 1 mom.

Perhehoitajan eläketurva määräytyy peruseläketurvan mukaisesti ja kertyvän eläkkeen suuruus määräytyy hoitopalkkion perusteella. Perhehoitajan vanhuuseläkeiän alaraja nousee asteittain siten, että 1962 syntyneillä se on 65 vuotta. Yläikäraja on aina 5 vuotta korkeampi. Yli 70-vuotiaiden perhehoitajien kanssa käydään arviointikeskustelu perhehoidon jatkamisesta ja voidaan tarvittaessa pyytää terveydentilasta lääkärintodistus.

8.1 Perhehoitajan, perhehoidossa olevan ikäihmisen sekä perhekodin vakuutukset

”Toimeksiantosopimuksen tehneen kunnan tai kuntayhtymän on vakuutettava perhehoitaja työtapaturma- ja ammattitautilain 3§:n 1 momentin mukaisella vakuutuksella. Perhehoitajaan sovelletaan, mitä työtapaturma- ja ammattitautilaissa säädetään työntekijästä, ja kuntaan tai kuntayhtymään sovelletaan, mitä työtapaturma- ja ammattitautilaissa säädetään työnantajasta.”
Perhehoitolaki 20 § 2 mom

Perhehoidon järjestämisestä vastaava taho vakuuttaa toimeksiantosopimuksen allekirjoittaneen/allekirjoittaneet työssä tapahtuvan tapaturman varalta. Perhehoidon järjestämisestä vastaavalla taholla ei ole lakisääteistä velvollisuutta ottaa tapaturmavakuutusta perhehoidossa olevalle henkilölle tai vakuutusta perhehoidossa olevan henkilön aiheuttamiin vahinkoihin. Tämän vuoksi on suositeltavaa, että perhehoitaja hankkii laajennetun kotivakuutuksen ja varmistaa, että se sisältää myös perhehoidossa olevien ikäihmisten vahinkovakuutuksen. Sijoittava kunta ei vakuuta perhehoidossa olevaa henkilöä matkalla sattuneiden tapaturmien varalta.

Perhehoitajan omassa vapaa-ajan vietossa tapahtuvat vahingot eivät kuulu sijoittajan ottaman tapaturmavakuutuksen piiriin. Vapaa-ajan vakuutusturva on perhehoitajan omalla vastuulla.

9 PERHEHOIDON TURVALLISUUS JA VALVONTA

9.1 Perhehoidon turvallisuus

Toimeksiantosuhteinen perhehoito rinnastetaan julkisen sektorin itsensä tuottamiin palveluihin, jolloin kunnalla/ kuntayhtymällä tulee olla omavalvontasuunnitelma perhehoitoon. Perhehoidon järjestäjä vastaa perhehoidon toteutumisen seurannasta ja valvoo sen laatua osana omavalvontaa. Toimeksiantosuhteinen perhehoito rinnastetaan julkisen sektorin itsensä tuottamiin palveluihin, joten perhehoitoon ei sovelleta lakia yksityisistä sosiaalipalveluista (922/2011).

Pelastuslain (379/2011) sekä valtioneuvoston asetuksen pelastustoimesta (407/2011) mukaan asuinrakennuksiin, joissa on vähintään kolme asuinhuoneistoa, on laadittava pelastussuunnitelma. Eli mainittu lainsäädäntö ei koske toimeksiantosuhteista perhehoitoa, jossa koti on perhehoitolain 2§ mukaan yksityiskoti. Mainitussa pykälässä ja perhehoitolain 5§:ssä ovat myös kriteerit kodin hyväksymiselle. On kuitenkin erittäin suositeltavaa tehdä kodin hyväksymisessä ja turvallisuusasioissa yhteistyötä muiden kunnan viranomaisien ja pelastuslaitoksen kanssa. Perhehoitoliiton valmennusmateriaaliin liittyy kodin toimivuuteen ja turvallisuuteen liittyvä arviointilomake.

9.2 Perhehoidon ohjaus- ja valvontakäynnit

Perhehoitajalle annettava tuki ja valvonta ovat lähellä toisiaan. Onnistuneen valvonnan perusta on se, että kunnan vastuutyöntekijä tietää, miten perhehoitaja voi. Ohjaus- ja valvontakäynti perhehoitajan kotiin tehdään vähintään kerran vuodessa.

Sekä sijoittajakunnan että sijoituskunnan sosiaalihuollosta vastaava toimielin voi tarkastaa perhehoitopaikan järjestämisessä käytettävät toimintayksiköt ja toimitilat silloin, kun tarkastuksen tekemiseen on perusteltu syy. Pysyväisluonteiseen asumiseen käytettävät tilat voidaan tarkastaa ainoastaan, jos tarkastaminen on välttämätöntä asiakkaan aseman ja asianmukaisten palvelujen turvaamiseksi. Tarkastus voidaan tehdä ennalta ilmoittamatta. Tarkastaja on päästettävä kaikkiin perhehoitopaikan tiloihin. Tarkastuksesta on pidettävä pöytäkirjaa ja tarkastajalla on oikeus ottaa valokuvia tarkastuksen aikana. (Perhehoitolaki 22§)

Jos perhekoti tai siinä annettu hoito ja kasvatus todetaan sopimattomaksi tai puutteelliseksi, toimielimen on pyrittävä ohjauksen avulla saamaan aikaan korjaus asiassa. Jollei korjausta ole asetetussa määräajassa tapahtunut on kunnan/kuntayhtymän tällöin huolehdittava, että hoidettavan hoito järjestetään hänen etunsa ja tarpeidensa mukaisella tavalla. Tarvittaessa hoidettavat siirretään heidän tarpeitaan vastaavaan muuhun hoitopaikkaan.

Valvonnassa noudatetaan soveltuvin osin Valviran valvontaohjelmia. Asiakaspalautteen perusteella tarkastuskäyntejä voidaan järjestää tarpeen mukaan

10 PERHEHOITAJAN TUKI

Perhehoitajan riittävä emotionaalinen ja ammatillinen tukeminen varmistavat perhehoidon laatua ja pysyvyyttä. Perhehoitajan tukeminen ja hoidon valvonnan järjestäminen takaavat laadukasta hoitoa ikäihmisille ja kehitysvammaisille.

Pieksämäen kaupunki vastaa perhehoitajalle annettavasta tarvittavasta valmennuksesta, tuesta, työnohjauksesta ja koulutuksesta sekä perhehoitajaksi aikovalle henkilölle annettavasta ennakkovalmennuksesta.

Perhehoitolain 15§ mukaan perhehoidon aikana tarvittavan tuen järjestämiseksi perhehoitajalle on nimettävä jokaista hoidettavaa varten vastuutyöntekijä. Vastuutyöntekijän ensisijainen ja tärkein tehtävä on vastata perhehoitajan tuesta ja perhehoitajalle on järjestettävä toimeksiantosopimukseen kirjattavalla tavalla riittävä mahdollisuus saada tukea ja tavata vastuutyöntekijää. Vastuutyöntekijänä toimii perhehoidon työntekijä, joka vastaa sijoitetun henkilön palvelukokonaisuudesta.

Perhehoitajan tulee saada työhönsä tukea myös kotihoidosta, kotikuntoutuksesta ja muilta kunnan työntekijöiltä (esim. hoidettavan kuntoutumiseen ja terveydentilaan liittyvät asiat).

Perhehoitaja voi halutessaan liittyä perhehoitoliiton jäsenyhdistyksen jäseneksi. Jäseneduista löytyy tietoa osoitteesta: https://www.perhehoitoliitto.fi/perhehoitoliitto_ry.

10.1 Perhehoitajien täydennyskoulutus ja työnohjaus

Perhehoitajille järjestetään tarpeen mukaan yksilö- ja perhekohtaista tai ryhmätyönohjausta sekä täydennyskoulutusta hoitotyön, perhehoitajan jaksamisen ja hänen perheensä voimavarojen tukemiseksi. Täydennyskoulutukseen sovelletaan kunnan noudattamia periaatteita sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstön täydennyskoulutuksesta annettujen lakien mukaisesti.

Ammattihenkilöstön täydennyskoulutuksesta säädetään terveydenhuoltolaissa, työterveyslaissa, laissa terveydenhuollon ammattihenkilöistä, sosiaalihuoltolaissa sekä STM:n asetuksessa.

Säännöllistä perhehoitoa antavalla perhehoitajalla on mahdollisuus STM:n suositusten mukaisesti kolmeen täydennyskoulutuspäivään kalenterivuodessa.

10.2 Perhehoidon yhteistyö ja ilmoitusvelvollisuus

Perhehoitaja tekee yhteistyötä perhehoidossa olevan henkilön lähiomaisen ja muiden yhteistyötahojen kanssa. Perhehoitajan tulee mahdollisuuksien mukaan tukea ja mahdollistaa sijoitetun henkilön ja omaisen sekä läheisten välistä tiivistä yhteydenpitoa ja kanssakäymistä. Ikäihmisen tai kehitysvammaisen ja heidän läheistensä yhteydenpito on mahdollista esimerkiksi kuvapuhelin-tekniikan avulla, mikäli läheiset itse hankkivat ja kustantavat omat yhteytensä.

Perhehoitaja on velvollinen ilmoittamaan perhehoidossa tapahtuneista muutoksista vastuutyöntekijälle siihen kuntaan, joka on sijoittanut hoidettavan sekä kuntaan, jossa perhekoti sijaitsee (PHL§21).

Perhehoitajan tulee pitää perhehoidon vastuutyöntekijää ajan tasalla hoidettavien tilanteesta.

Perhehoitaja velvoitetaan ilmoittamaan hyvissä ajoin perhehoidon vastuutyöntekijälle seuraavista seikoista:

1. perhehoidon keskeytyksistä
2. oman elämäntilanteen muutokset, sairastumiset, muut esteet tehtävän hoitoon
3. perhesuhteiden muutokset
4. suunnitellut vapaat ja niiden aikaiset järjestelyt
5. sattuneet tapaturmat, väkivallanteot ja pakkotoimenpiteet ilmoitetaan aina kirjallisesti
6. muut mahdolliset tärkeät perhehoitotyöhön vaikuttavat asiat

10.3 Vertaisryhmätoiminta, yhteiset tapaamiset ja virkistys

Vertaisryhmätoimintaa järjestetään perhehoitajien aloitettua toimintansa. Jatkossa toiminta voi olla myös itseohjautuvaa ja perhehoitajilla voi olla myös valtakunnallisia tapaamisia.

10.4 Perhehoitajan hyvinvointi- ja terveystarkastukset

”Kunnan on tarvittaessa järjestettävä toimeksiantosopimuksessa sovittavalla tavalla perhehoitajalle hyvinvointi- ja terveystarkastuksia sekä hänen hyvinvointiaan tukevia sosiaali- ja terveyspalveluja. Päätoimiselle perhehoitajalle mahdollisuus hyvinvointi- ja terveystarkastukseen on järjestettävä vähintään joka toinen vuosi.” Perhehoitolaki 15 a §.

Hyvinvointi- ja terveystarkastukset järjestetään Kuntaliiton ohjetta noudattaen perhehoitajan asuinkunnan terveyskeskuksessa ja sen sisältö vastaa soveltuvin osin sosiaali- ja terveysministeriön ohjetta omaishoitajien terveystarkastuksesta. Tarkastuksessa käytetään jaksamisen ja tuen arviointiin tarkoitettuja mittareita tai lomakkeita.

Hyvinvointi- ja terveystarkastuksen tekee lähtökohtaisesti perhehoitoon liittyviin erityiskysymyksiin perehtynyt terveydenhuollon ammattihenkilö, kuten terveydenhoitaja. Tarkastusten tavoitteena on tunnistaa ja puuttua mahdollisimman varhain perhehoitajan hyvinvointia tai perhehoidon sijoitusta koskeviin riskitekijöihin.

11 SALASSAPITO JA VAITIOLOVELVOLLISUUS

Perhehoitajaa sitoo elinikäinen vaitiolovelvollisuus, mikä tarkoittaa sitä, että asiakasta koskevia salassa pidettäviä tietoja ei saa ilmaista sivullisille myöskään siltä osin, kun ne koskevat muita, kun asiakasta itseään. Salassa pidettäviä tietoja ei saa käyttää myöskään omaksi tai toisen hyödyksi tai toisen vahingoksi. (Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista 15§).

Perhehoitajalla on oikeus saada perhehoidon onnistumisen kannalta välttämättömät oleelliset tiedot sijoitettavan elämän tilanteesta, historiasta ja terveydentilasta (Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista 200, 17§). Salassapito- ja vaitiolovelvollisuus on voimassa myös hoitosuhteen päättymisen jälkeen ja se koskee myös hoitajan perheenjäseniä. Salassa pidettävistä tiedoista voi sivullisille antaa tietoa toimivaltaisen asiakkaan nimenomaisella suostumuksella tai hänen laillisen edustajansa suostumuksella (edustajalla on laillinen oikeus saada tietoja).

Salassa pidettäviä tietoja ovat mm. tiedot varallisuudesta tai taloudellisesta asemasta, tiedot terveydentilasta, vammaisuudesta tai sosiaali- ja terveydenhuollon tai kuntoutuksen palveluista, tiedot seksuaalisesta käyttäytymisestä tai suuntautumisesta, tiedot poliittisesta vakaumuksesta tai elintavoista, tiedot osallistumisesta yhdistystoimintaan tai vapaa-ajan harrastuksiin tiedot perhe-elämästä tai muista niihin verrattavista henkilökohtaisista oloista tai muut henkilön yksityiselämään liittyvät arkaluonteiset asiat.

12 HOIDETTAVAN VARAT JA OMAISUUSLUETTELO

Perhehoidossa olevan henkilön varoista huolehtiminen kuuluu ensisijaisesti hänelle itselleen, hänen edunvalvojalleen tai omaiselleen. Perhehoitajan tulee neuvotella ikäihmisen varojen käyttöä koskevista periaatteista ikäihmisen, hänen edunvalvojansa tai omaisensa kanssa. Perhehoitaja ei voi toimia perhehoidossa olevan henkilön edunvalvojana tai yksityisvarojen hoitajana. Perhehoitoon tulevalle henkilölle voidaan tarvittaessa hakea edunvalvoja. Perhehoidossa olevan henkilön käyttövarat tulee käyttää ensisijaisesti hänen yksilöllisiin tarpeisiinsa ottaen huomioon henkilön elämisen laatua ja elämänpiiriä rikastuttavat ratkaisut.

Asiakkaan henkilökohtaisia menoja ovat esimerkiksi parturi tai kampaaja, jalkahoito, tapahtumiin osallistuminen (liput tai pääsymaksut), matkojen omavastuut ja pienet hankinnat. Henkilökohtaisten menojen maksamisen käytännöistä (käteinen ja kuitit tai laskutus) sovitaan ikäihmisen, hänen läheisensä tai edunvalvojansa ja perhehoitajan kesken. Asiakkaan itsemääräämisoikeuden tulee toteutua myös varojen käytössä.

Pitkäaikaisessa perhehoidossa olevan ikäihmisen perhekodissa olevasta irtaimesta omaisuudesta on pidettävä omaisuusluetteloa. Luettelo laaditaan perhehoidon alkaessa ja perhehoitaja päivittää sitä yhdessä ikäihmisen, hänen edunvalvojansa tai omaisensa sekä perhehoidon vastuuhenkilön kanssa. Omaisuusluettelo tehdään hoidon alkaessa voimassa olevan ohjeen mukaisesti kahtena kappaleena.

13 ASIAKKAAN KUOLEMA PERHEHOITOKODISSA

Perhehoidossa asiakas voi olla elämänsä loppuun saakka muun muassa kotisairaalan turvin. Asiasta on kuitenkin sovittava ja keskusteltava perhehoitajan kanssa ja hänen sekä asukkaan ja omaisten mielipidettä loppuvaiheen saattohoidon toteuttamisesta on kuultava. Perhehoitajalla tulee olla tieto perhehoidossa olevan ikäihmisen mahdollisesta hoitotahdosta, jonka mukaisesti hän toimii. Jos ikäihminen kuolee perhekodissa, perhehoitaja soittaa hätänumeroon 112 ja ilmoittaa kuolemantapauksesta poliisille, joka toteaa kuoleman paikan päällä. Tämän jälkeen vainaja siirretään lähimpään terveyskeskukseen, jossa lääkäri vahvistaa kuoleman.

Perhehoitajan tulee ilmoittaa asiakkaan kuolemasta ilman viivettä omaisille ja vastuutyöntekijälle, joka ottaa tämän jälkeen yhteyttä omaisiin ja keskustelee heidän kanssaan esimerkiksi käytännön asioiden järjestämisestä. Perhehoidon vastuutyöntekijä järjestää perhehoitajalle tarvittavan tuen yhteistyössä seurakunnan tai muun toimijan kanssa.

14 TIETOJENSAANTIOIKEUS JA TIETOJEN SÄILYTTÄMINEN

Perhehoitajalla on oikeus saada sellaiset hoidettavaa koskevat tiedot, jotka ovat välttämättömiä hoidon ja huolenpidon toteuttamiseksi (Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista 17§). Perhehoitaja sitoutuu säilyttämään perhehoidettavaa koskevat asiakirjat asiakaskohtaisissa kansioissa perhekodissa, lukitussa kaapissa. Perhehoidon päättyessä hoidettavaa koskevat asiakirjat palautetaan kuntaan.

15 VALITUS- JA VAIKUTUSMAHDOLLISUUDET

Kaupungilla on nimetty sosiaali- ja potilasasiamies. Häneen voi tarvittaessa ottaa yhteyttä puhelimitse, sähköpostitse tai muuten sopimalla tapaamisen. Sosiaalihuollon asiakkaalla on oikeus tehdä muistutus, mikäli hän kokee saaneensa huonoa kohtelua tai palvelua. Asiamies avustaa muistutuksen teossa. Sosiaali- ja potilasasiamies seuraa asiakkaiden ja potilaiden oikeuksien ja aseman kehitystä sekä tarvittaessa ohjaa asiakasta oikaisuvaatimuksen teossa. Aluehallintovirastosta voi tiedustella muista vaikutusmahdollisuuksista.

16 TOIMINTAOHJEEN VOIMAANTULO

Tämä toimintaohje on voimassa 1.2.2021 alkaen.

Liitteet

Perhehoitajan verotus -ohje:

<https://www.vero.fi/syventavat-vero-ohjeet/ohje-hakusivu/62203/perhehoitajan-verotus3/>

Tulorekisteristä perhehoidon osalta on tietoa:

<https://www.vero.fi/tulorekisteri/yritykset-ja-organisaatiot/yksityiskohtaiset-tulorekisterin-ohjeet/65852/tietojen-ilmoittaminen-tulorekisteriin-ty%C3%B6ntekij%C3%A4n-palkitseminen-yritt%C3%A4j%C3%A4lle-maksettavat-suoritukset-ja-muut-erityistilanteet4/#5.5-perhehoitajan-palkkio-ja-kustannusten-korvaus>

<https://www.vero.fi/tulorekisteri/yritykset-ja-organisaatiot/suorituksen-maksajat/palkkatiedot/palkkojen-tulolajit/palkkojen-tulolajit-300-sarja/> (tulolajit 327 ja 328)

Sairauspäiväraha:

Sairauspäiväraha Perhehoitaja on oikeutettu saamaan sairauspäivärahaa omavastuuajan (sairastumispäivä + 9 arkipäivää) (sairausvakuutuslaki 2004) jälkeen vuositulon perusteella. Vuositulo lasketaan 12 kalenterikuukauden tarkastelujaksolta, joka edeltää työkyvyttömyyden alkamista edeltävää kalenterikuukautta.

Perhehoitajan tulee ilmoittaa sijoittavalle kunnalle tai kuntayhtymälle välittömästi sairastumisestaan. Sijoittavan kunnan tulee arvioida millä tukitoimenpiteillä perhehoito voi jatkua. Jos perhehoidon jatkumista ei voida turvata tukitoimen pitein, on arvioitava perhehoitopaikan muutosta perhehoitajan sairausloman ajaksi.

Perhehoitaja voi saada yhtä aikaa sekä perhehoidon hoitopalkkiota että sairauspäivärahaa. Perhehoitajan tulee päivärahahakemuksessa osoittaa, kuinka perhehoidossa olevien henkilöiden hoito on järjestetty perhehoitajan sairausloman aikana.

Seuraavaksi kerrotaan, kuinka toimiminen päätoimisena perhehoitajana (ei muuta tuloa kuin perhehoidon hoitopalkkio tarkastelujaksolla) tai sivutoimisena perhehoitajana (myös muuta tuloa kuin perhehoidon hoitopalkkio tarkastelujaksolla) vaikuttaa päivärahan suuruuteen.

Päätoiminen perhehoitaja

Päätoimisen perhehoitajan sairauspäivärahan suuruuteen vaikuttaa se, saako hän samanaikaisesti perhehoidon hoitopalkkiota. Jos perhehoidon hoitopalkkion maksaminen jatkuu sairausloman aikana, palkkiota ei huomioida sairauspäivän perusteena olevassa vuositulossa. Tällöin perhehoitajalle voidaan maksaa sairausloman ajalta sairauspäivärahaa vähimmäismääräisenä, joka on enimmillään 28,94 €/ arkipäivä (2020). Päätoimisen perhehoitajan on kuitenkin mahdollista siirtää hoitopalkkio sairausloman ajaksi perheen toiselle perhehoitajalle, mikäli perheessä on kaksi perhehoitajaa. Tällöin sairauspäiväraha määräytyy vuositulon perusteella.

Sivutoiminen perhehoitaja

Mikäli perhehoitajalla on ollut tarkastelujaksolla muuta vuositulossa huomioitavaa tuloa kuin perhehoidon hoitopalkkio, lasketaan sairauspäiväraha ko. tulon perusteella. Koska perhehoidon hoitopalkkion maksaminen jatkuu sairausloman aikana, sitä ei huomioida sairauspäivärahan perusteena olevassa vuositulossa.

Sairauspäivärahan hakeminen

Sairauspäivärahaa haettaessa perusteena on lääkärintodistus. Tehdessään päätöstä sairauspäivärahan myöntämisestä Kela arvioi perhehoitajan työkyvyttömyyttä perhehoitajan esittämän selvityksen pohjalta. Perhehoitajan tulee sairauspäiväraahakemuksessaan selvittää, mitä perhehoitajan tehtäviä hän on estynyt hoitamasta sairauden tai vamman takia sekä kuka tehtävät hoitaa hänen sairauslomansa

aikana. Perhe tai sijoittava kunta voi esimerkiksi järjestää tilapäisapua, jolla turvataan hyvän perhehoidon jatkuminen sairauslomasta huolimatta.

Toimeksiantosopimuksessa on hyvä sopia mm. siitä, että sijoittajakunta maksaa sairausloman omavastuuajan hoitopalkkion, ellei hoito perheessä jatku sairausloman ajan.

Lisätietoa: Sairausvakuutuslaki 1224/2004 11 luku 3 § 6 mom (lain viitetiedot -> ajantasainen säädös) kela.fi

Perhehoidon keskeiset käsitteet

Perhehoito on sosiaalipalvelu, jonka järjestämisestä kunnan on huolehdittava sosiaalihuoltolain 14 §:n mukaan. Perhehoidon tavoite ja toteutustavat on määritelty perhehoitolaissa. Perhehoito on hoidon tai muun osa- tai ympärivuorokautisen huolenpidon järjestämistä perhehoitajan yksityiskodissa tai hoidettavan kotona.

Ikäihmisten tai kehitysvammaisten perhehoito on kodinomainen tapa järjestää ikäihmisen asuminen, kun omassa kodissa asuminen ei ole mahdollista tai hänen kannaltaan tarkoituksenmukaista. Perhekodissa asuva henkilö tilastoidaan kotona asuvaksi ja hän on oikeutettu samoihin avohuollon palveluihin, kuin omassa kodissaan asuva henkilö.

Perhehoitaja on henkilö, joka koulutuksensa, kokemuksensa tai henkilökohtaisten ominaisuuksiensa perusteella on sopiva antamaan perhehoitoa ja on suorittanut tehtävän edellyttämän ennakkovalmennuksen.

Perhekoti on yksityiskoti, jossa annetaan perhehoitoa. Se on terveydellisiltä ja muilta olosuhteiltaan, rakenteeltaan, tiloiltaan ja varustetasoltaan siellä annettavalle hoidolle sopiva. Sopivuutta arvioitaessa kiinnitetään erityistä huomiota perhekodin ihmissuhteisiin ja perhehoitajan mahdollisuuksiin ottaa huomioon ja vastata ikäihmisen tarpeisiin sekä siihen, hyväksyvätkö muut perhekodin jäsenet perhehoitoon sijoitettavan henkilön.

Pitkäaikainen perhehoito tarkoittaa sitä, että henkilölle on myönnetty perhehoito toistaiseksi ja hän muuttaa perhekotiin asumaan.

Lyhytaikainen perhehoito voi tarkoittaa joko säännönmukaisia vuorohoitojaksoja tai yksittäistä, määräaikaista hoitopakettia esim. toipilasaikana sairaalahoitoa jälkeen ennen kotiutumista omaan kotiin. Lyhytaikainen perhehoito sopii myös omaishoitajan vapaapäivien sijaishoidoksi. Lyhytaikaista perhehoitoa voidaan käyttää omais- ja perhehoitajan vapaan järjestelyissä tai kuntouttavana jaksena esimerkiksi sairaalahoitoa jälkeen. Sen tavoitteena on tukea ikäihmisen ja kehitysvammaisten kotona asumista. Jos lyhytaikainen perhehoito jatkuu yli 14 vuorokautta, se muuttuu pitkäaikaiseksi ja aiemmin tehty toimeksiantosopimus tarkistetaan.

Osavuorokautinen perhehoito on joko päivä- tai yö hoitoa, joka on kestoaltaan alle 12 h/vrk. Osavuorokautinen perhehoito voi olla kertaluonteista tai säännöllisesti toistuvaa ja myös se vastaa omaishoitajien tarpeisiin.

Perhehoito hoidettavan kotona määritellään kestoensa perusteella lyhytaikaiseksi tai osavuorokautiseksi perhehoidoksi. Kotona tapahtuvaa perhehoitoa voidaan järjestää mm. omaishoitajan vapaan järjestämiseksi silloin, kun hoidettavan ei ole tarkoituksenmukaista siirtää sijaishoidon ajaksi pois omasta kodistaan.

Perhehoidon asiakasmaksu on kunnan/ kuntayhtymän muihin palveluihin verrattavissa oleva lyhytaikaisen tai pitkäaikashoidon maksu. Pitkäaikaisesta perhehoidosta voidaan periä asiakasmaksu samalla tavoin kuin pitkäaikaisesta laitoshoidosta. Tällöin asiakkaalta ei voi periä muita palvelumaksuja.

Perhehoidon toimintaohje sisältää tietoa siitä, miten kunta/ kuntayhtymä järjestää, tuottaa ja toteuttaa perhehoitoa. Toimintaohjeessa kuvataan kunnan/ kuntayhtymän perhehoidon käytäntöjä ja muun muassa perhehoitajien tuen eri muotoja ja niiden toteutusta

Toimeksiantosopimus on perhehoitajan ja sijoittavan kunnan/ kuntayhtymän välinen sopimus, jossa tulee sopia palkkiosta, käynnistämiskorvauksesta, kulukorvauksesta, asiakkaan käyttövaroista, hoidon kestosta, perhehoitajan vapaasta, hyvinvointi- ja terveystarkastuksesta, valmennuksesta, työhohjauksesta ja koulutuksesta, irtisanomisesta sekä kunnan ja perhehoitajan välisestä yhteistyöstä

Sijoittavan kunnan/ kuntayhtymän tehtävänä on valvoa, että sijoitus perhehoitoon toteutuu lain mukaisesti ja hoidettava saa sijoituksen aikana tarvitsemansa palvelut ja tukitoimet.

Perhekodin sijaintikunnan/ kuntayhtymän tehtävänä on järjestää ne palvelut ja tukitoimet, mitkä perhehoitoon sijoitettu henkilö tarvitsee.

Perhehoidon ja omaishoidon ero on siinä, että omaishoidolla tarkoitetaan henkilön hoidon ja huolenpidon järjestämistä kotioloissa *omaisen tai muun hoidettavalle läheisen* henkilön avulla. Perhehoidolla tarkoitetaan henkilön hoidon tai muun osa- tai ympärivuorokautisen huolenpidon järjestämistä perhehoitajan yksityiskodissa tai hoidettavan kotona ennakkovalmennuksen suorittaneen perhehoitajan toimesta. Perhehoidossa olevalta asiakkaalta peritään asiakasmaksu.

Omaishoito on vanhuksen, vammaisen tai sairaan henkilön hoidon ja huolenpidon järjestämistä kotioloissa omaisen tai muun hoidettavalle läheisen henkilön avulla.

Omaishoitosopimus on hoitajan ja hoidon järjestämisestä vastaavan kunnan välinen toimeksiantosopimus omaishoidon järjestämisestä.

Omaishoitaja on hoidettavan omainen tai muut hoidettavalle läheinen henkilö, joka on tehnyt omaishoitosopimuksen.

Omaishoidon tuki on kokonaisuus, joka muodostuu hoidettavalle annettavista tarvittavista palveluista sekä omaishoitajalle annettavasta hoitopalkkiosta, vapaasta ja omaishoitoa tukevista palveluista.

Omaishoitosopimus Omaishoidon tuesta laaditaan omaishoitajan ja kunnan välillä sopimus, jonka liitteenä on oltava asiakas- tai hoito- ja palvelusuunnitelma. Sopimusta voidaan tarvittaessa tarkistaa. Omaishoitosopimuksen tulee sisältää tiedot ainakin: 1) hoitopalkkion määrästä ja maksutavasta; 2) oikeudesta lakisääteisiin vapaapäiviin; 3) muun vapaan järjestämisestä; 4) määräaikaisen sopimuksen kestosta; sekä 5) hoitopalkkion maksamisesta hoidon keskeytyessä

hoitajasta johtuvasta syystä tai hoidettavasta johtuvasta muusta kuin terveydellisestä syystä. Omaishoitosopimus on voimassa toistaiseksi. Erityisestä syystä sopimus voidaan tehdä määräaikaisena.

Hoito- ja palvelusuunnitelma/ asiakassuunnitelma Omaishoidon tuesta on laadittava yhdessä hoidettavan ja omaishoitajan kanssa hoito- ja palvelusuunnitelma. Lain mukaan suunnitelmaan tulee kirjata ainakin: 1) omaishoitajan antaman hoidon määrä ja sisältö; 2) muiden hoidettavalle tarpeellisten sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen määrä ja sisältö; 3) omaishoitajan hoitotehtävää tukevien sosiaalihuollon palvelujen määrä ja sisältö; sekä 4) miten hoidettavan hoito järjestetään hoitajan vapaan, terveydenhoitoon liittyvien käyntien tai muun poissaolon aikana.

Omaishoitajan oikeus vapaaseen on kaikilla omaishoitosopimuksen tehneillä omaishoitajilla. Jokaisella oikeus pitää vapaata vähintään kaksi vuorokautta kalenterikuukautta kohti. Oikeus vähintään kolme vuorokautta kalenterikuukautta kohti, jos on yhtäjaksoisesti tai vähäisin keskeytyksin sidottu hoitoon ympärivuorokautisesti tai jatkuvasti päivittäin. Vapaiden määrätymisperusteet eivät ole muuttuneet, joten tällä hetkellä kolmeen vapaapäivään oikeutettujen omaishoitajien tulee jatkossakin saada vähintään kolme vapaapäivää kuukaudessa, ellei hoidon sitovuudessa ole tapahtunut muutoksia. Kunta/ kuntayhtymä voi jatkossakin järjestää myös edellä mainittuja kahta tai kolmea vuorokautta enemmän kokonaisia vapaapäiviä sekä alle vuorokauden pituisia virkistysvapaita.

Kunta/ kuntayhtymä ja omaishoitaja voivat sopia, että omaishoitaja pitää vapaapäivänsä useampana alle vuorokauden pituisena jaksona siten, että jaksojen pituus on yhteensä enintään vuorokausi. Vapaasta, joka pidetään useammassa alle vuorokauden jaksossa, voidaan periä enintään yksi maksu vapaata vuorokautta kohti. Asiakasmaksu (11,40/2018) voidaan periä ensimmäisen vapaajakson alkaessa.

Omaishoitajat, jotka täyttävät kriteerit omaishoitosopimuksen tekemiselle, mutta jotka eivät syystä tai toisesta ole tehneet sopimusta (sosiaalihuoltolain 27 b §). Kunta/ kuntayhtymä voi tarvittaessa järjestää omaiselle tai läheiselle vapaapäiviä sekä alle vuorokauden pituisia virkistysvapaita. Edellytyksenä hoidon sitovuuden ja hoitavan henkilön tuen tarpeen lisäksi, että hoito ja huolenpito on kirjattu hoidettavan hoito- ja palvelusuunnitelmaan. Kunta/ kuntayhtymä voi käyttää samoja kriteereitä, joiden perusteella se myöntää omaishoidon tukea. Sos.huoltoL 27 b §:n nojalla järjestettävän vapaan aikaisen palvelun asiakasmaksu määräytyy samoin perustein kuin ohlain nojalla järjestettävä vapaa. Enimmäismaksu on v. 2018 11,40 € vapaata vuorokautta kohti. Poikkeuksena ovat palvelut, jotka on säädetty kokonaan tai osittain maksuttomiksi.